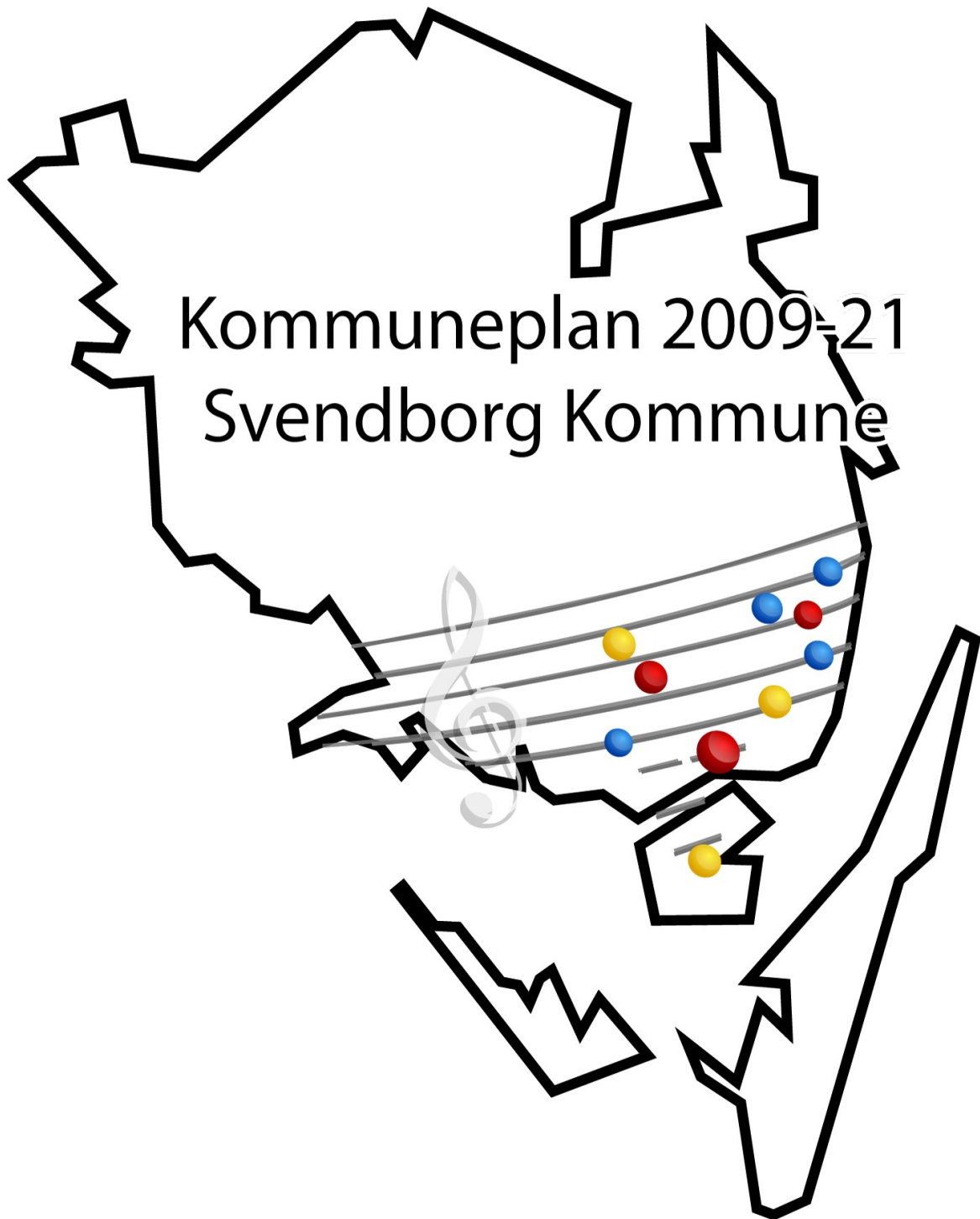

Svendborg
Kommune

Kommuneplan 2009-21 Svendborg Kommune

Se kommuneplanen på
www.svendborg.dk/kommuneplan

Indholdsfortegnelse

Natur	1/53
<u>Beskyttede naturtyper og diger</u>	3/53
Mål.....	4/53
Baggrund.....	5/53
Strategi og indsats.....	7/53
Retningslinjer.....	8/53
<u>International naturbeskyttelse</u>	10/53
Mål.....	11/53
Baggrund.....	12/53
Strategi og indsats.....	14/53
Retningslinjer.....	15/53
<u>Naturnetværk</u>	17/53
Mål.....	18/53
Baggrund.....	19/53
Strategi og indsats.....	20/53
Retningslinjer.....	22/53
<u>Naturkvalitetsplan</u>	23/53
Mål.....	24/53
Baggrund.....	25/53
Strategi og indsats.....	26/53
Retningslinjer.....	28/53
<u>Naturforvaltning</u>	29/53
Mål.....	30/53
Baggrund.....	31/53
Strategi og indsats.....	34/53
Retningslinjer.....	38/53
<u>Rekreative interesser</u>	39/53
Mål.....	40/53
Baggrund.....	41/53
Strategi og indsats.....	46/53
Retningslinjer.....	47/53
<u>Lavbundsarealer og vådområder</u>	48/53
Mål.....	49/53
Baggrund.....	50/53
Strategi og indsats.....	52/53
Retningslinjer.....	53/53

Natur

Værdifulde naturområder og tilgængelighed hertil er en vigtig forudsætning for befolkningens friluftsliv, rekreative oplevelser og sundhed. Naturområderne har betydning for bosætning og turisme og støtter op om Svendborg som [Cittaslow-kommune](#).

Gennem en lang årrække er naturen i Danmark blevet fattigere både i udstrækning og mangfoldighed.

I de seneste år er udviklingen i nogle sammenhænge vendt. Der er blevet flere vandhuller, levende hegn, krat og småskove. Men de mere sårbare dele af naturen er dog fortsat i fare.

Svendborg Kommune rummer værdifulde naturområder af international betydning (Natura 2000-områder). Der er særlige forpligtigelser til at sikre og styrke disse naturværdier. Men det er også nødvendigt at beskytte og udvikle kommunens øvrige naturområder for at sikre den biologiske mangfoldighed.

Kommuneplanen skal varetage naturbeskyttelsesinteresserne og sikre en balance mellem benyttelse og beskyttelse af naturen og landskabet. Og kommuneplanen skal være grundlaget for de kommende års naturforvaltning.

Kommuneplanens indhold

Kommuneplanen beskriver Svendborg Kommunes mål for naturudviklingen samt kommunens strategi for naturforvaltningsarbejdet og prioritering af den aktive indsats.

Kommuneplanen fastlægger retningslinjer for, hvordan Svendborg Kommune vil beskytte de eksisterende beskyttede naturtyper (ferske enge, moser, strandenge og overdrev) gennem administration af lovgivningen. For naturområder af international betydning (Natura 2000-områder) er der særlige regler.

For at sikre naturværdierne er det nødvendigt at binde de eksisterende naturarealer sammen i et naturnetværk. Kommuneplanen udpeger derfor arealer, der vil egne sig som nye naturområder og som nye økologiske forbindelser (spredningskorridorer). Der er retningslinjer, som sikrer, at disse arealer, herunder lavbundsarealer på sigt kan udvikle sig til nye naturområder. Nogle lavbundsarealer kan bringes til at fjerne betydelige kvælstofmængder og derved være med til at forbedre vandmiljøet. Disse områder betegnes potentielle vådområder og udpeges særskilt.

Ikke alle naturområder rummer lige store værdier eller potentialer for naturudvikling. Kommuneplanen indeholder en naturkvalitetsplan, som beskriver målet for kvaliteten af de enkelte naturområder på land. Naturkvalitetsplanen er et vigtigt redskab i forbindelse med kommunens administration af lovgivningen og for prioritering af kommunens aktive indsats (naturforvaltningen) med naturpleje og naturgenopretning af naturen.

Kommuneplanen beskriver også Svendborg Kommunes strategi for at forbedre vandområderne og befolkningens rekreative muligheder i naturen og det åbne land i øvrigt.

Arealudpegninger og retningslinjer, der varetager naturbeskyttelsesinteresserne, er delt op i syv temaer:

- Beskyttede naturtyper og diger – med de eksisterende beskyttede naturtyper, diger og fredede arealer
- International naturbeskyttelse – med internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder og Ramsar områder) og bilag IV-arter
- Naturnetværk
- Naturkvalitetsplan
- Naturforvaltning – med Svendborg Kommunes naturforvaltningsindsats for landområder og vandområder
- Rekreative interesser
- Lavbunds- og vådområder

Kommuneplanen skal spille sammen med Statens planlægning for natur og vandmiljø

Kommuneplanen skal – i en afvejning mellem benyttelse og beskyttelse – sikre den bedst mulige tilstand for natur og miljø i overensstemmelse med EU's direktiver om naturbeskyttelse, den danske lovgivning og de internationale konventioner om naturbeskyttelse.

En del af planlægningen for natur- og miljøområdet sker dog gennem de kommende statslige [vand-](#) og [Natura 2000](#)-planer. Vand- og Natura 2000-planerne forventes fremlagt i forslag inden udgangen af 2009.

De statslige vand- og Natura 2000-planer bliver bindende forudsætninger for hele den kommunale planlægning.

I disse planer fastlægges målsætninger for vandkvaliteten i alle vandområder (vandløb, søer, kystnære havområde og grundvandet) og målsætninger for naturkvaliteten i de internationale naturbeskyttelsesområder (habitatområder og fuglebeskyttelsesområder), der udgør en mindre del af kommunens naturområder.

Når de statslige vand- og Natura 2000-planer er vedtaget, skal kommunerne i løbet af det følgende år udarbejde handleplaner. Her i skal det fastlægges, hvad der konkret skal ske inden for kommunens geografiske område, for at målene i statens vand- og Natura 2000-planer nås. Det bliver herefter også kommunernes ansvar at føre handleplanerne ud i livet gennem forskellige tiltag.

Svendborg Kommune tilstræber, at kommuneplan – så vidt det er muligt – danner grundlag for handleplanernes kommende projekter samtidig med, at der sker en afvejning i forhold til de øvrige interesser i kommunen.

Indtil de statslige [vand-](#) og [Natura 2000](#)-planer er vedtaget, skal kommunen administrere efter målsætninger og retningslinjer i Regionplan 2005- (ophøjet til landsplandirektiv) inden for dette område.

Kommuneplanen medtager derfor ingen målsætning for vandkvaliteten i vandområderne, men tilstanden i vandløb og søer varetages i kommuneplanen som en del af den generelle naturbeskyttelse, jf. naturbeskyttelsesloven.

Retningslinjer for den rekreative anvendelse af vandløb, søer og kystvande er medtaget i [afsnit om anvendelse af vandområder og grundvand](#).

Statens vand- og Natura 2000-planer

EU har vedtaget en række direktiver vedrørende beskyttelse af natur- og vandmiljøet, så som Vandrammedirektivet, Habitatdirektivet, Fuglebeskyttelsesdirektivet, Skaldyrsdirektivet m.fl. Disse direktiver er indarbejdet i den danske lovgivning.

Ifølge Miljømålsloven skal staten udarbejde vandplaner med mål for miljøtilstanden og indsatsprogrammer for vandløb, søer, kystvande og grundvand. Målet er som minimum at opnå "god økologisk tilstand" i vandløb, søer og kystvande samt "god kemisk tilstand" i grundvandet. Som udgangspunkt skal målene for vandområderne være opfyldt senest i år 2015. Tilstanden må ikke forringes i forhold til i dag.

Staten skal ligeledes udarbejde [Natura 2000](#)-planer for alle Natura 2000-områder. Natura 2000-områder er en samlet betegnelse for EF-fuglebeskyttelsesområder og habitatområder. Et Natura 2000-område kan rumme et eller flere fuglebeskyttelsesområder og/eller habitatområder. Fuglebeskyttelses- og habitatområder kan helt eller delvist overlappe.

Der er udpeget Natura 2000-områder i hele EU, og de indeholder særlig værdifuld natur set i europæisk perspektiv. Natura 2000-områderne er udpegede for at beskytte levesteder og rasteområder for fugle og for at beskytte naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede, sårbare eller sjældne i EU. Danmark har udpeget 246 Natura 2000-områder, der samlet set omfatter 8,4 % af landets areal. Der er udpeget seks Natura 2000-områder i Svendborg Kommune svarende til 4,5 % af landarealet plus store dele af Det Sydfynske Øhav samt havområder omkring Vresen og Thurø Rev.

Natura 2000-planerne fastlægger målsætninger og retningslinjer for den indsats, der er vurderet nødvendig for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omhandler. Der er ingen frist for opfyldelse af målene for Natura 2000-områderne. Dog må forholdene ikke forringes.

Staten skal revurdere [vand-](#) og [Natura 2000](#)-planerne hvert sjette år.

Der tilstræbes så vidt muligt at opnå en synergieffekt mellem vand- og Natura 2000-planer. F.eks. således at de arealer, der tages ud af landbrugsdrift for at reducere næringsstofudledningen til vandområderne også vil kunne udvikle sig til værdifulde naturområder og bidrage til at skabe sammenhæng mellem naturområderne.

Beskyttede naturtyper og diger

De beskyttede naturtyper omfatter de fleste ferske enge, moser, strandenge, overdrev, vandhuller, søer og vandløb.

Gennem en lang årrække er de beskyttede naturtyper blevet fattigere både i udstrækning og mangfoldighed.

Den nuværende lovgivning (naturbeskyttelsesloven) har bevirket, at nedgangen i antal og udstrækning af de beskyttede naturtyper er bremset væsentligt. For de fleste af disse naturområder gælder i dag, at der ikke må foretages indgreb, som ændrer områdernes tilstand.

Der er registreret beskyttede naturtyper (§ 3) på 4,3 % af Svendborg Kommunes areal. Dette er lavt sammenlignet med resten af Fyn (6,2 %) og landet som helhed (9,3 %).

Nogle arealer er fredede og beskyttet efter en fredningskendelse for det pågældende areal. Indholdet i fredningen kan variere afhængig af det konkrete formål og naturværdierne.

Mål

Det er Byrådets mål, at:

- kommunens vilde plante- og dyreliv og naturtyper skal beskyttes, bevares, plejes og forbedres, og tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed skal standses inden udgangen af 2010.
- sikre et rent vandmiljø for de kommende generationer.
- sikre opfyldelse af målene for de internationale naturbeskyttelsesområder og arter.
- der skabes et sammenhængende naturnetværk af naturområder og økologiske forbindelser.
- udvikling og udbygning af større naturområder skal være til gavn for natur, befolkningen og turisme. Bynær natur og rekreative områder prioriteres højt.
- befolkningen skal have gode adgangsmuligheder til forskellige naturområder, hvor det kan ske på en bæredygtig måde, så naturværdierne ikke forringes.
- formidling af naturen skal styrkes.

Målene er enslydende for følgende fem naturtemaer: Beskyttede naturtyper og diger, [International naturbeskyttelse](#), [Naturnetværk](#), [Naturkvalitetsplan](#) samt [Naturforvaltning](#).

Baggrund

Statslige interesser og krav

De statslige interesser i kommuneplanlægningen er samlet i "[Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009](#)", Miljøministeriet 2006.

Statens mål er, at beskyttelsen af den eksisterende natur fremmes, og at kvalitet og helhed (integritet) i fredede områder og naturområder sikres og bevares.

Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, herunder beliggenheden af naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser (Natura 2000-områder, generelt beskyttede naturområder efter naturbeskyttelseslovens § 3 og naturfredede områder).

For Natura 2000-områderne se [afsnit om international naturbeskyttelse](#).

Lysåben natur har særlig stor værdi

Den biologiske mangfoldighed på land knytter sig i høj grad til de såkaldte lysåbne naturtyper, dvs. moser, ferske enge, strandenge, overdrev og heder samt vandløb og søer. [Se nærmere beskrivelse af de lysåbne naturtyper](#).

Sten- og jorddiger er ud over vigtige elementer i kulturlandskabet også vigtige levesteder og spredningskorridorer for dyr og planter. Spredningskorridorer er sammenhængende eller nært liggende små naturområder, som kan bruges af det åbne lands vilde dyr og planter, når de skal sprede sig i landbrugslandet og mellem arealer med stor naturmæssig værdi.

Hertil kommer skovene, hvoraf dele også rummer væsentlige biologiske værdier.

De beskyttede naturtyper samt sten- og jorddiger administreres af kommunerne. Staten har ansvaret for forvaltning af skovene.

Naturbeskyttelsesloven sikrer naturarealet

I følge naturbeskyttelseslovens §3 må der ikke foretages indgreb, der ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper (de fleste moser, ferske enge, strandenge, overdrev, heder, søer og vandhuller samt vandløb). Der må ligeledes ikke foretages indgreb, der ændrer tilstanden i beskyttede diger (Museumslovens § 29).

Kommunerne kan i særlige tilfælde dispensere fra disse bestemmelser, f.eks. hvis væsentlige samfundsinteresser taler herfor, og ændringen er begrænset. Der kan også gives dispensation til forbedringer af de konkrete naturværdier.

Byggeri og anlæg uden for naturområderne kan også have en negativ effekt på naturområderne. F.eks. kan et byggeri ændre på de hydrologiske forhold i et nærliggende moseområde. Et sådant tilfælde er også omfattet af loven.

Naturlige vandforhold er afgørende for naturindholdet i søer/vandhuller, moser, kilder og enge. Vandindvinding kan indebære væsentlige forringelser af disse naturområder i form af sænket vandstand eller mindsket vandudsivning/udtørring.

De fleste naturområder er tilpasset næringsfattige forhold, hvor kvælstof fra naturens side er en mangelvare. Hvis disse naturarealer tilføres for meget kvælstof ændres plantesamfundene og dermed også faunaen. Få arter kommer til at dominere, og de mange mere specialiserede arter forsvinder. Kvælstof kan også blive tilført naturområderne som afsætning af ammoniak fra luften.

Tålegrænser

Tålegrænsen (den belastning et naturområde på langt sigt kan tåle uden at tage skade) for naturtyper som moser og overdrev, der stadig har væsentlige naturværdier tilbage, ligger mellem 5 og 15 kg kvælstof/ha/år. Til sammenligning kan store husdyrbedrifter eller flere små husdyrbedrifter belaste nærområdet med op til 50–100 kg kvælstof/ha/år.

Status for Svendborg Kommunes naturarealer

Svendborg Kommunes vejledende registrering viser, at de beskyttede naturtyper i dag omfatter godt 1.800 ha eller 4,3 % af kommunens areal. Dette er lavt sammenlignet med resten af Fyn (6,2 %) og landet som helhed (9,3 %).

Beskyttede naturtyper i Svendborg Kommune

Naturtype	Antal ha/km
Mose	493
Fersk eng	305
Strandeng	571
Overdrev	111
Søer og vandhuller	331
I alt	1811

Vandløb Ca. 250 km

Ca. 2/3 af naturtyperne i Svendborg Kommune er ifølge Fyns Amts regionplan af international, national eller regional betydning og rummer en række sjældne eller truede planter og dyr. Det er især strandengene, der har høj værdi. Kommunen rummer også meget værdifulde moser og overdrev.

Fredninger

En række områder er fredede og varigt beskyttet gennem en fredningskendelse, som fastlægger særlige regler ud over den generelle beskyttelse i naturbeskyttelsesloven. Indholdet i fredningen kan variere afhængig af det konkrete formål og naturværdierne. De større fredede naturområder i Svendborg Kommune er: Rødme Svinehaver, Syltemade Ådal, arealer omkring Tange Å, Gudme Sø, Thurø Rev, Tåsinge Vejle og Monnet.

Alle fredede arealer større end 0,5 ha er vist på kortet. Kommuneplanen indeholder ikke særskilte retningslinier for de fredede arealer, da fredningsbestemmelserne er tinglyst på de berørte ejendomme.

Strategi og indsats

Gennem administration af lovgivningen ønsker Byrådet at sikre, at de eksisterende naturarealer ikke reduceres, og at naturindholdet så vidt muligt ikke forringes. Muligheden for indgreb i naturområderne afhænger af naturområdernes nuværende naturindhold og potentiale for udvikling. Der værnes mest om de værdifulde naturområder, der har en høj målsætning. [Områdernes målsætning fremgår af afsnit om naturkvalitetsplan.](#)

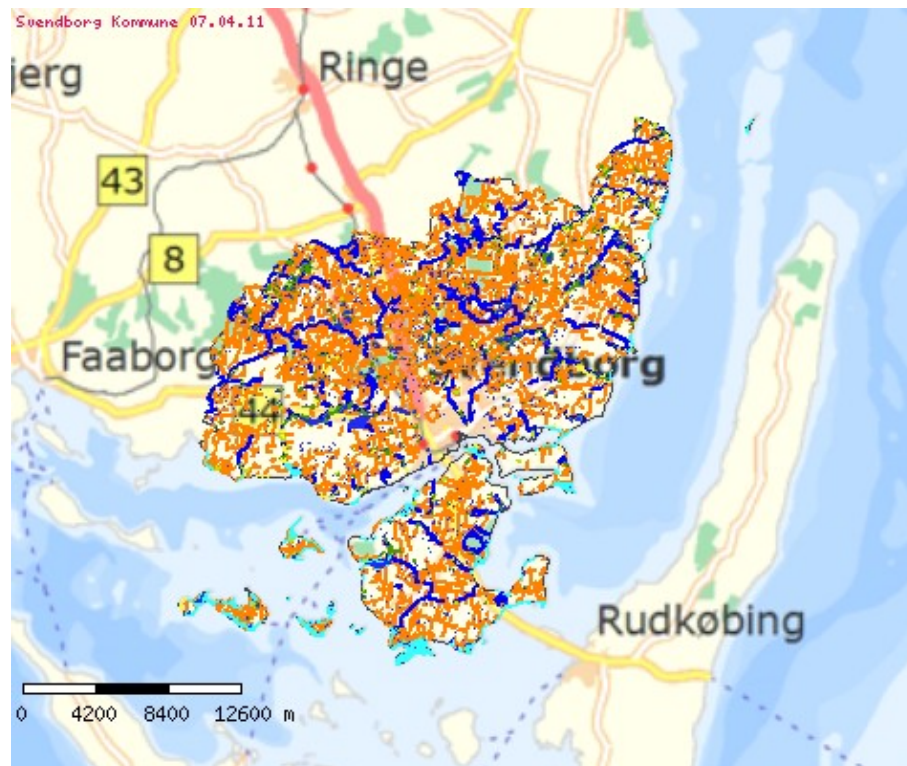
I forbindelse med godkendelser af husdyrbrug lægger Byrådet vægt på, at der overordnet set ikke sker en merudledning af næringsstoffer til sårbare vandområder, hvor målsætningen ikke er opfyldt eller en merbelastning af værdifulde naturområder, hvor tålegrænsen er overskredet. Retningslinjer herom er medtaget i [afsnit om landbrug](#) og i [afsnit om naturkvalitetsplan.](#)

Retningslinjer

Lovgrundlag

Retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne er fastsat i medfør af [Planlovens § 11 a, stk. 1 nr. 13](#).

Beskyttede naturtyper samt beskyttede sten- og jorddiger fremgår af kortet.

- Beskyttede naturtyper : Eng
- Beskyttede naturtyper : Mose
- Beskyttede naturtyper : Overdrev
- Beskyttede naturtyper : Strandeng
- Beskyttede naturtyper : Sø
- ~ Beskyttede vandløb
- ~ Beskyttede sten- og jorddiger

Kortlægningen af beskyttede naturtyper og jorddiger er vejledende

I praksis betyder vejledende, at der kan findes både naturområder og jorddiger, som ikke er på kortet, men som alligevel er beskyttede i medfør af lovgivningen. Omvendt kan naturområder og jorddiger være taget med i registreringen, selvom de ikke er beskyttede, f.eks. fordi driftshistorien ikke har været kendt. Det er kommunen, som ud fra en række fastlagte kriterier afgør, om et område er omfattet. Den vejledende registrering af beskyttede naturtyper bliver løbende ajourført og kan ses på Miljøportalen, www.miljoportal.dk.

Alle stendiger er omfattet af beskyttelse, uanset om de er med på kortet eller ej.

Vandløbene er udpeget, så alle vandløbene på kortet – og kun dem – er omfattet af beskyttelsen.

Ændring af tilstand i beskyttede naturtyper og diger

- Ændring af tilstanden i åbne vandløb, søer, moser, heder, ferske enge, overdrev og strandenge, som er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 samt i sten- og jorddiger, som er omfattet af Museumslovens § 29 a, må som udgangspunkt ikke finde sted.
- Ændring kan dog ske, såfremt væsentlige samfundsinteresser taler herfor og forudsat, at ændringen alene medfører en ubetydelig forringelse af de aktuelle naturmæssige værdier, eller mulighederne for at realisere de i kommuneplanen indeholdte naturkvalitetsmål (jf. afsnit om naturkvalitetsmål) samt mål fastsat i Fyns Amts Regionplan 2005-/de statslige vand- og Natura 2000-planer.

- Hvis der helt undtagelsesvist – fordi andre væsentlige samfundsmæssige hensyn gør det nødvendigt – tillades byggeri eller arealanvendelse, der forringer et naturområde, skal der stilles krav om udlægning af nye naturarealer (erstatningsbiotop), så naturværdierne samlet set bliver fastholdt eller forbedret. Dette gælder også for byggeri eller arealanvendelse, som finder sted uden for selve naturområdet, hvis det påvirker naturområdet negativt.
- Ændring kan endvidere ske i tilfælde, hvor kommunen vurderer, at den påtænkte ændring har en positiv effekt for realiseringen af kvalitetsmålene for den aktuelle lokalitet. En tilladelse skal i givet fald ledsages af vilkår, som sikrer muligheden for den biologiske forbedring, der begrundes af tilladelsen.

Indvinding af grundvand og hensyn til natur

- Tilladelse til vandindvinding (fra grundvand eller overfladevand) bør undgås, hvor det kan medføre væsentlige naturforringelser for de højest målsatte naturområder (A, B eller C – [se kort i afsnit om Naturkvalitetsplan](#)) samt for søer, vandhuller, vandløb og kilder med særlige biologiske interesser, eller i øvrigt kan påvirke arealer med særlige naturbeskyttelsesinteresser.
- Tilladelse til nødvendige nye vandindvindinger, som vil påvirke værdifulde naturområder, og hvor alternativer ikke kan findes, bør forudsætte, at der er tale om højt prioriterede formål (drikkevandsformål), samt at der gennemføres kompenserende foranstaltninger i forhold til de naturværdier, der påvirkes heraf.

International naturbeskyttelse

EU har vedtaget direktiver om beskyttelse af natur- og vandmiljøet. På naturområdet er vedtaget Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet.

Som opfølgning på EU-direktiverne har Staten udpeget en række habitatområder og fuglebeskyttelsesområder, hvor der skal tages særlige hensyn til bestemte naturtyper og arter (udpegningsgrundlaget). Disse internationale naturbeskyttelsesområder kaldes tilsammen Natura 2000-områder.

Der er seks Natura 2000-områder, som ligger helt eller delvist i Svendborg Kommune. De seks områder omfatter 1.880 ha af landarealet. Hertil kommer store havområder i Det Sydfynske Øhav, ved Thurø Rev og Vresen.

Inden for Natura 2000-områderne gælder særlige regler. Der må ikke planlægges for eller gives tilladelser, godkendelser mv. til aktiviteter, anlæg mv., som kan forringe forholdene for de naturtyper og arter, der danner grundlag for udpegningen af Natura 2000-områderne, eller som kan påvirke en række særlige arter (bilag IV-arter), der er strengt beskyttede både inden for og uden for Natura 2000-områderne. De særlige regler skal fremgå af kommuneplanen.

EU-landene skal endvidere virke aktivt for at sikre og genoprette en god naturtilstand (gunstig bevaringsstatus) inden for de udpegede områder og sikre robuste bestande af de særlige arter.

Som led heri forventes Staten at fremlægge et forslag til Natura 2000-plan for hvert Natura 2000-område inden udgangen af 2009. Inden for et år efter vedtagelse af Statens Natura 2000-planer, skal kommunerne vedtage handleplaner med konkrete tiltag til at sikre, at de opstillede mål nås. Statens Natura 2000-planer og de kommunale handleplaner er bindende for den øvrige kommunale planlægning. [Læs mere om Statens Natura 2000-planer.](#)

Mål

Det er Byrådets mål, at

- kommunens vilde plante- og dyreliv og naturtyper skal beskyttes, bevares, plejes og forbedres, og tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed skal standses inden udgangen af 2010.
- sikre et rent vandmiljø for de kommende generationer.
- sikre opfyldelse af målene for de internationale naturbeskyttelsesområder og arter.
- der skabes et sammenhængende naturnetværk af naturområder og økologiske forbindelser.
- udvikling og udbygning af større naturområder skal være til gavn for natur, befolkningen og turisme. Bynær natur og rekreative områder prioriteres højt.
- befolkningen skal have gode adgangsmuligheder til forskellige naturområder, hvor det kan ske på en bæredygtig måde, så naturværdierne ikke forringes.
- formidling af naturen skal styrkes.

Målene er enslydende for følgende fem naturtemaer: [Beskyttede naturtyper og diger](#), International naturbeskyttelse, [Naturnetværk](#), [Naturkvalitetsplan](#) samt [Naturforvaltning](#).

Baggrund

Statslige interesser

De statslige interesser i kommuneplanlægningen er samlet i [Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009, Miljøministeriet 2006](#).

Det er Statens interesse at sikre og genoprette gunstig naturtilstand (bevaringsstatus) i de internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder), og at sikre beskyttelsen af de plante- og dyrearter, der er truede, sårbare eller sjældne i EU (Habitatdirektivets bilag IV-arter).

Natura 2000-områder er en samlet betegnelse for fuglebeskyttelsesområder og habitatområder. Natura 2000-områderne er udpeget over hele EU og indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Staten har i Danmark udpeget 246 Natura 2000-områder, der samlet set omfatter 8,4 % af landets areal. Hertil kommer arealer på havet.

Natura 2000-områderne og de danske Bilag IV-arter fremgår af [Habitatbekendtgørelsen](#) (bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007).

Natura 2000-områder og bilag IV-arter i Svendborg Kommune

Der er seks Natura 2000-områder, som ligger helt eller delvist i Svendborg Kommune med et samlet landareal på 1.880 ha. Det svarer til 4,5 % af kommunens landareal. Her til kommer store havområder i Det Sydfynske Øhav, ved Thurø Rev og Vresen. Områderne kan ses på [kortet i tilknytning til retningslinjerne](#).

Natura 2000-områderne rummer tilsammen 571 ha beskyttede naturtyper (§3) eller 32 % af kommunens samlede areal af beskyttede naturtyper.

Natura 2000-områder i Svendborg Kommune

- Vresen (Habitatområde H100 og EF-fuglebeskyttelsesområde 73)
- Søer ved Tårup og Klintholm (Habitatområde H102)
- Skov og søer syd for Brahetrolleborg (Habitatområde H104 og EF-fuglebeskyttelsesområde 74).
- Sydfynske Øhav (Habitatområde H111 og EF-fuglebeskyttelsesområde 71 og 72)
- Rødme Svinehaver (Habitatområde 241)
- Thurø Rev (Habitatområde 242)

Udpegningsgrundlaget for de seks habitatområder og fire fuglebeskyttelsesområder i Svendborg Kommune kan ses på [Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Habitatdirektivets bilag IV-arter i Svendborg Kommune

I Svendborg Kommune er registreret følgende bilag IV-dyrearter: hasselmus, marsvin, markfirben, stor vandsalamander, klokkefrø, spidssnudet frø, springfrø, strandtudse, grønbroget tudse og formentlig vandflagermus, sydflagermus, brunflagermus, langøret flagermus, troldflagermus samt dværgflagermus. Der er ikke registreret bilag IV-plantearter i Svendborg Kommune.

Særlige regler for Natura 2000-områder og Bilag IV-arter

Habitatbekendtgørelsen

Habitatbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007) fastsætter bindende forskrifter til myndighederne om planlægning og administration af planer og projekter (f.eks. byggeri, anlæg og aktiviteter), der berører internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder). Bekendtgørelsen indeholder også regler om beskyttelse af bilag IV-dyrearternes yngle- og rastesteder og bilag IV-plantearterne. Disse er beskyttede både inden for og uden for habitatområderne. Habitatbekendtgørelsen omhandler myndighedernes planlægning og administration. Beskyttelsen skal medtages i kommuneplanens retningslinjer.

Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven indeholder et generelt forbud mod at forstyrre bilag IV-arter og at beskadige/ødelægge deres yngle- og rasteområder. Denne beskyttelse gælder således i alle situationer

og dermed også i forbindelse med aktiviteter, der ikke kræver tilladelser, dispensation mv.

Kommunerne er i medfør af naturbeskyttelsesloven givet en række pligter og muligheder omkring at virke aktivt for bevaring og genopretning af naturtyper og arter omfattet af EU's naturbeskyttelsesdirektiver.

Ejere og brugere skal anmelde en række aktivitetsændringer inden for Natura 2000-områderne til kommunerne, inden de sættes i gang. Kommunerne skal gribe ind over for ændringer, der kan skade muligheden for at nå målet for området.

Kommunerne kan gennem frivillige aftaler sikre den drift eller de foranstaltninger, som er nødvendige for at opfylde bevaringsmålene for områderne. Kommunerne skal om nødvendigt pålægge ejeren af en ejendom en given drift m.m. mod økonomisk kompensation. Også frem til at der er vedtaget Natura 2000-planer, skal kommunerne gribe ind over for aktiviteter, der vurderes at indebære alvorlig risiko for, at kommende bevaringsmål ikke vil kunne opfyldes.

EU-direktiver og Ramsarkonventionen

Habitatdirektivet

Habitatdirektivets formål er at beskytte arter og naturtyper, der er karakteristiske, truede, sårbare eller sjældne i EU. Beskyttelsen i direktivet består i hovedtræk af en områdebeskyttelse af naturtyper og levesteder for bestemte arter (udpegede habitatområder) og af en særlig artsbeskyttelse, der gælder for bestemte arter. De arter, der er omfattet af artsbeskyttelsen, fremgår af direktivets bilag IV – de såkaldte bilag IV-arter. Beskyttelsen af bilag IV-arterne gælder overalt.

I habitatområderne skal landene endvidere virke aktivt for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de forskellige arter og naturtyper, som området er udpeget for.

Fuglebeskyttelsesdirektivet

Fuglebeskyttelsesdirektivet har bl.a. til formål at beskytte levestederne for fuglearter, som er sjældne, truede eller følsomme over for ændringer af levesteder i EU. Det gælder både for områder, hvor disse fugle yngler, og for områder, som fuglene regelmæssigt gæster for at fælde fjer, raste under trækket eller overvintre. Hvert enkelt fuglebeskyttelsesområde er udpeget for at beskytte bestemte fuglearter.

Ramsarkonventionen

Danmark har endvidere tiltrådt Ramsarkonventionen om beskyttelse af vandområder af international betydning, især som levesteder for vandfugle. Ramsarområderne i Danmark ligger alle inden for fuglebeskyttelsesområderne. Ramsarkonventionen forpligter til at fremme beskyttelsen af de udpegede områder.

Strategi og indsats

Habitatbekendtgørelsens bestemmelser fremgår af [retningslinjerne](#).

Svendborg Kommune er til stadighed opmærksom på den særlige forpligtigelse, der ligger inden for Natura 2000-områderne med hensyn til at sikre den drift eller de foranstaltninger, som er nødvendige for at opfylde bevaringsmålene for områderne.

Tilskud til forbedringer

Udpegningen af Natura 2000-områderne stiller på den ene side nogle ekstra krav til beskyttelse, men åbner også mulighed for både national og international medfinansiering af naturgenopretningsprojekter og plejetiltag mv.

Svendborg Kommune vil søge at udnytte disse finansieringsmuligheder bedst muligt for at kunne opfylde målsætningen for områderne og arterne.

Retningslinjer

Lovgrundlag

Retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne er fastsat i medfør af [Planlovens § 11 a, stk. 1 nr. 13](#).

De internationale naturbeskyttelsesområder i Svendborg Kommune er vist på kortet. EF-fuglebeskyttelsesområde og habitatområder udgør tilsammen Natura 2000-områder.

Beskyttelse af Natura 2000-områder

- Inden for Natura 2000-områderne må der ikke:
 - ◆ Udlægges nye arealer til byzone eller sommerhusområder.
 - ◆ Planlægges nye større veje eller sideanlæg i form af servicestationer, materialepladser og lignende.
 - ◆ Planlægges nye eller væsentlige udvidelser af andre trafik anlæg og tekniske anlæg og lignende, f.eks. lufthavne, flyvepladser, jernbaner, havne, opfyldninger på søterritoriet, luftledningsanlæg, vindmølleklynger og -parker, lossepladser og anlæg for deponering.
 - ◆ Udlægges nye områder til råstofindvinding på land.
- Den statslige planmyndighed kan i helt særlige tilfælde tillade fravigelse.
- Planforslag og projekter (f.eks. byggeri, anlæg og aktiviteter), som enten i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt, skal konsekvensvurderes. Dette gælder både for planer og projekter inden for og uden for de udpegede Natura 2000-områder.
- Der kan ikke vedtages planer eller meddeles tilladelser, dispensationer og godkendelser efter plan- og miljølovgivningen til projekter, med mindre det kan afvises, at de vil skade Natura 2000-området væsentligt under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. I helt særlige tilfælde kan beskyttelsen fraviges.

Beskyttelse af bilag IV-arter

- Der kan ikke vedtages planer eller meddeles tilladelser, dispensationer og godkendelser efter plan- og miljølovgivningen, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det

naturlige udbredelsesområde for bilag IV–dyrearter, eller hvis det ansøgte kan ødelægge bilag IV–plantearter i alle livsstadier. Dette gælder både inden for og uden for Natura 2000–områderne.

For Ramsarområder

- For Ramsarområder gælder, at tilladelser, dispensationer eller godkendelser skal administreres så myndighederne fremmer beskyttelsen af områderne.

Naturfremmende aktiviteter

- Uanset ovennævnte kan der planlægges for og tillades foranstaltninger, der vil medføre forbedringer af naturforholdene i områderne i overensstemmelse med bevaringsmålsætningen for det pågældende Natura 2000–område.

Offentliggørelse af vurdering

Ved tilladelser, dispensationer eller godkendelser, der vil kunne påvirke et Natura 2000–område eller bilag IV–arters levesteder væsentligt, skal vurderingen af påvirkningen altid fremgå af afgørelsen.

Naturnetværk

De fleste naturarealer i Svendborg Kommune er små og ligger spredt og kan med den nuværende struktur ikke opretholde den biologiske mangfoldighed.

For at sikre naturværdierne for fremtiden er det nødvendigt at binde de eksisterende naturarealer sammen i et naturnetværk. Kommuneplanen udpeger derfor arealer, der vil egne sig som nye naturområder og som nye økologiske forbindelser (spredningskorridorer) og et samlet naturnetværk.

En udbygning af naturnetværket vil også skabe bedre muligheder for længere og mere sammenhængende rekreative stiferløb.

Mål

Det er Byrådets mål, at

- kommunens vilde plante- og dyreliv og naturtyper skal beskyttes, bevares, plejes og forbedres, og tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed skal standses inden udgangen af 2010.
- sikre et rent vandmiljø for de kommende generationer.
- sikre opfyldelse af målene for de internationale naturbeskyttelsesområder og arter.
- der skabes et sammenhængende naturnetværk af naturområder og økologiske forbindelser.
- udvikling og udbygning af større naturområder skal være til gavn for natur, befolkningen og turisme. Bynær natur og rekreative områder prioriteres højt.
- befolkningen skal have gode adgangsmuligheder til forskellige naturområder, hvor det kan ske på en bæredygtig måde, så naturværdierne ikke forringes.
- formidling af naturen skal styrkes.

Målene er enslydende for følgende fem naturtemaer: [Beskyttede naturtyper og diger](#), [International naturbeskyttelse](#), [Naturnetværk](#), [Naturkvalitetsplan](#) samt [Naturforvaltning](#).

Baggrund

Statslige interesser og krav

De statslige interesser i kommuneplanlægningen er samlet i [Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009, Miljøministeriet 2006](#).

Det er Statens mål, at naturen og den biologiske mangfoldighed beskyttes ved at bevare og sikre økosystemer, at der skabes mere plads og større sammenhæng mellem naturområder af international, regional og lokal betydning, og at de økologiske forbindelser mellem naturområderne bliver udbygget og suppleret ud fra økologiske kvalitetsmål.

Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for varetagelsen og etablering af økologiske forbindelser, herunder for mulige nye (potentielle) naturområder og mulige nye økologiske forbindelser. Områderne skal sammen med eksisterende naturområder udgøre et naturnetværk.

Det skal sikres, at det samlede naturnetværk beskyttes mod indgreb i form af byvækst, veje, andre tekniske anlæg mv., der kan forringe den biologiske mangfoldighed og spredningsmulighederne for de vilde planter og dyr.

Større sammenhængende naturområder øger naturens variation og robusthed

Større sammenhængende naturområder rummer, alt andet lige, flere arter og større bestande af planter og dyr end flere mindre naturområder med samme areal. De giver bedre muligheder for etablering og spredning af store græssende dyrearter som f.eks. hjorte, og muligheder for at store pladskrævende arter som ørne og storke etablerer sig. Der gives også bedre plads til naturens friedynamik som f.eks. vandløb, der slynger sig frit, og at økologiske processer kan fungere ureguleret og dermed give plads til en stor variation af levesteder og arter og udviklingsstadier i naturtyperne.

De mindre områder påvirkes i større grad negativt fra naboarealerne, og små isolerede bestande er sårbare over for udslettelse og genetisk svækkelse.

Større sammenhængende naturområder øger således naturens variation og robusthed, hvilket også er vigtigt i en tid med store påvirkninger og forandringer, herunder klimatiske.

Og etablering af større sammenhængende naturområder vil samtidig ofte være til fordel for de landskabelige og kulturhistoriske interesser, ligesom de vil give gode rammer og naturoplevelser af høj kvalitet for friluftslivet og turisme.

Potentielle naturområder og potentielle økologiske forbindelser

Staten opfordrer kommunerne til at udpege mulige nye (potentielle) naturområder og mulige nye økologiske forbindelser. Det anbefales at tage udgangspunkt i områder, hvor der i forvejen findes natur af høj kvalitet med sjældne arter.

De mulige nye naturområder skal have et betydeligt potentiale for at udvikle sig til værdifuld natur. Det tidligere Miljøcenter Odense under den tidligere By- og Landskabsstyrelse – nu Naturstyrelsen – har fået udarbejdet en analyse af arealernes potentiale for etablering af ny værdifuld natur. Kortlægningen er baseret på eksisterende værdifuld natur samt forskellige jordbundsforhold som forekomst af sandjord, terrænhældning og grundvandsforhold, der alle forudsættes at have betydning for udvikling af forskellige naturtyper.

Permanente naturaftaler/vådområder

I Svendborg Kommune er der gennemført fire vådområdeprojekter som led i realisering af Vandmiljøplan II (Sortemoen, arealer langs Hunstrup Å, Karlsmosen og ved Valdemars Slot), og der er indgået andre permanente aftaler om vådområde, naturudvikling eller paddevandhuller på fire private arealer.

Strategi og indsats

Naturnetværk nødvendigt

Da naturområderne i Svendborg Kommune typisk er meget små og spredte, finder Byrådet, at det er vigtigt at sikre større naturområder og skabe et sammenhængende netværk af naturområder.

Byrådet vil arbejde for at skabe et naturnetværk, der tilgodeser naturen i hele kommunen, og som understøtter befolkningens rekreative udfoldelsesmuligheder.

Naturnetværket vil spille en central rolle, når kommunen skal finde arealer til flere skove, naturområder og vådområder for at udmønte [de statslige vand- og Natura 2000-planer](#).

Beskyttelse af naturnetværket

Byrådet ønsker, at ubrudte natursammenhænge i naturnetværket bevares og i videst muligt omfang forbedres. Byrådet finder derfor, at naturnetværket som helhed bør holdes fri for byvækst samt bebyggelse og anlæg i øvrigt, som kan føre til forringelser i forhold til dette.

Dette gælder ikke mindst for kunstigt afvandede lavbundsarealer som f.eks. tidligere moser, enge, lavvandede søer og fjorde, såfremt de ikke allerede indeholder bebyggelse og anlæg, der umuliggør naturgenopretning. Eventuelle anlæg på sådanne lavbundsarealer bør udformes under hensyn til mulighederne for i fremtiden at kunne hæve vandstanden på arealerne. [Se mere herom i afsnit om lavbundsarealer og vådområder](#).

De steder, hvor dyrkning bryder natursammenhængene, finder Byrådet, at arealer i omdrift skal søges ekstensiveret, eller der skal skabes naturområder, der ligger som trædesten i landskabet, og som kan sikre den nødvendige spredning af de vilde dyr og planter. Etablering af læhegn med hjemmehørende arter vil for nogle dyregrupper være gavnlig.

De steder, hvor spærringer i form af veje, jernbaner eller lignende bryder natursammenhængene, ønsker Byrådet på sigt at skabe forbedret faunapassage.

Udpegning af naturnetværket

Kommuneplanens naturnetværk tager udgangspunkt i regionplanens særlige biologiske interesseområder. Udpegningen er justeret ud fra kommunens ny viden om naturområderne og levesteder for bilag VI-arter og andre sjældne arter. Mindre naturområder er medtaget, og kommuneplanens naturnetværk er dermed blevet mere "finmasket".

I regionplanen er der ikke skelnet mellem mulig ny natur og mulige nye økologiske forbindelser (spredningskorridorer). De indgår samlet i de særlige biologiske interesseområder. Dette er videreført, ligesom naturnetværket er udlagt som forholdsvis brede bånd i kommunens hovedstruktur.

I naturnetværket indgår:

1. Alle Natura 2000-områder.
2. Kommunens vigtigste § 3-naturområder i øvrigt. Dvs. større sammenhængende naturområder og områder, hvor der i dag er en stor tæthed af højt målsatte naturområder.
3. Større skove.
4. Genoprettede varige natur- og vådområder.
5. De større fredede områder.
6. Mulige nye værdifulde naturområder, herunder lavbundsarealer og økologiske forbindelser.

Større skove

En stor del af det sydfynske skovbånd indgår i naturnetværket samt områder, der kan forbinde skovene. Mange af skovene er meget varierede og artsrige, og er levested for en række sjældne plante- og dyrearter, bl.a. flere arter på habitatdirektivets bilag IV: hasselmus, springfrø, stor vandsalamander og flere flagermusearter.

De mange skove, der løber som et grønt U-formet bånd gennem kommunen, er en del af de udbredte skovområder, der til langt op i 1600-tallet dækkede store dele af Fyn fra Vissenbjerg–Glamsbjerg over Svanninge Bakker og Brahetrolleborg til Hvidkildeskovene, Brændeskov, Gudbjerg Skov, Brænderup Vænge og skovene ved Glorup.

De vidtstrakte skovområder lå ikke øde og ubrugte hen, men blev, ud over at levere tømmer, gærdsel og brænde, brugt til bl.a. kreatur- og hestegræsning og oldensvinsproduktion, indtil det blev forbudt ved skovforordningen i 1805. Den ekstensive skovdrift sammenholdt med det oftest kuperede og ind imellem ganske sumpede landskab, skabte en mosaik af skove, moser og udyrkede lysninger, som igen dannede basis for et meget artsrigt dyre- og planteliv.

Mulige nye naturområder

De mulige nye værdifulde naturområder er områder med gode muligheder for gennem aktiv indsats at udvikle sig til betydende og/eller sammenhængende naturområder. Ved udpegningen er der taget udgangspunkt i Statens kortlægning af områder med stort potentiale for udvikling af værdifuld natur. Det drejer sig først og fremmest om arealer i tilknytning til de mest værdifulde naturområder, arealer hvor der tidligere har været værdifuld natur og marginale jorder som f.eks. vandlidende arealer og skrånninger.

Lavbundsarealer

Lavbundsarealer, der i dag er kunstigt afvandet eller drænet, udgør et vigtigt potentiale for udvikling af områder med stor naturværdi ved genskabelse af det naturlige vandstands niveau og vandstrømme.

Nogle lavbundsarealer vil kunne omsætte/tilbageholde store mængder næringsstoffer fra drænvand og/eller vandløbsvand og vil således kunne være med til at forbedre vandmiljøet i søer og kystvande. Disse områder er udpeget som potentielle vådområder. [Se særskilt afsnit om lavbundsarealer og vådområder](#). Da det primære sigte med de potentielle vådområder er at fjerne kvælstof, indgår ikke alle de potentielle vådområder i naturnetværket.

Økologiske forbindelser

Som økologiske forbindelser er medtaget områder, der kan tjene som gode spredningsveje mellem de vigtigste naturområder for det vilde dyre- og planteliv f.eks. ådalene og områder langs kysten. Der er også taget hensyn til enkelte arter som f.eks. hasselmusen og sjældne padder.

Bynære naturområder

Der er også medtaget mulige nye naturområder i nærheden af byerne. Af større områder kan nævnes Tankefuld og områder i det nordlige Svendborg, Syltemade Ådal ved Vester Skerninge, Åmosen ved Ollerup, arealer ved Vindeby og Troense, Vejstrup Ådal mellem Skårup og Vejstrup, Hammesbro bæk ved Oure, arealer ved Lundeborg, arealer omkring Stokkebækken ved Hesselager, Gudme og Gudbjerg, arealer mellem Stenstrup og Snarup bakker, arealer mellem Kirkeby og skovene nord for Hvidkilde samt arealer omkring Hundstrup.

Retningslinjer

Lovgrundlag

Retningslinjer for varetagelse af naturbeskyttelsesinteresserne er fastsat i medfør af [Planlovens § 11 a, stk. 1 nr. 13](#).

Naturnetværket fremgår af kortet.

Beskyttelse af naturnetværk (særlig biologisk interesseområde)

- Inden for det udpegede naturnetværk kan der alene ske bebyggelse eller etableres anlæg i ganske ubetydeligt omfang og kun såfremt beskyttelses- og naturforbedringsinteresser ikke herved tilsidesættes, herunder at spredningsmulighederne for det vilde plante- og dyreliv ikke forringes.
- Planlægningsmuligheder, som ellers fremgår af gældende kommuneplan kan dog realiseres.
- Såfremt der af væsentlige samfundsmæssige interesser anlægges nye veje og jernbaner, der skærer igennem naturnetværket, og som væsentligt forringer spredningsmuligheder for vilde dyr, skal der indrettes faunapassager, så spredningsmuligheder for dyrelivet opretholdes.

Bebyggelse og anlæg uden for naturnetværket

- Uden for naturnetværket kan bebyggelse og etablering af anlæg finde sted, såfremt naturkvalitetsmålene samt hensynet til søer, vandhuller og kilder med særlige biologiske interesser ikke herved tilsidesættes.

Naturkvalitetsplan

Ikke alle naturområder rummer lige store værdier eller potentialer for naturudvikling.

Kommuneplanen indeholder en naturkvalitetsplan, som beskriver målet for de enkelte naturområders naturkvalitet. Planen omfatter alle naturtyper, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 med undtagelse af vandløb og søer.

Målsætningen for søer, vandløb og kystvande fremgår af regionplanens recipientkvalitetsplan, indtil denne afløses af de statslige vandplaner.

Naturkvalitetsplanen er et vigtigt redskab for administration af lovgivningen og for prioritering af kommunens aktive indsats med naturpleje og naturgenopretning.

Mål

Det er Byrådets mål, at:

- kommunens vilde plante- og dyreliv og naturtyper skal beskyttes, bevares, plejes og forbedres, og tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed skal standses inden udgangen af 2010.
- sikre et rent vandmiljø for de kommende generationer.
- sikre opfyldelse af målene for de internationale naturbeskyttelsesområder og arter.
- der skabes et sammenhængende naturnetværk af naturområder og økologiske forbindelser.
- udvikling og udbygning af større naturområder skal være til gavn for natur, befolkningen og turisme. Bynær natur og rekreative områder prioriteres højt.
- befolkningen skal have gode adgangsmuligheder til forskellige naturområder, hvor det kan ske på en bæredygtig måde, så naturværdierne ikke forringes.
- formidling af naturen skal styrkes.

Målene er enslydende for følgende fem naturtemaer: [Beskyttede naturtyper og diger](#), [International naturbeskyttelse](#), [Naturnetværk](#), Naturkvalitetsplan samt [Naturforvaltning](#).

Baggrund

Statslige interesser

De statslige interesser i kommuneplanlægningen er samlet i [Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009, Miljøministeriet 2006](#).

Det er Statens mål at integrere naturbeskyttelsen i andre planer og aktiviteter på baggrund af klare naturmål.

Kommunerne opfordres til at gennemføre en naturkvalitetsplanlægning og videreføre amternes arbejde.

Naturkvalitetsplan – en metode til prioritering

Naturkvalitetsplanlægning er en metode, der er udviklet til at målrette og prioritere naturforvaltningen på baggrund af områdernes naturkvalitet og –potentialer.

En naturkvalitetsplan indeholder en vurdering af den aktuelle naturværdi (værdisætning), en målsætning for de enkelte naturområders naturkvalitet samt principper for, hvordan kommunen forvalter naturbeskyttelsen.

Naturkvalitetsplanen i Regionplan 2005– omfatter moser, ferske enge, strandenge og overdrev, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Naturområderne er delt ind i fire målsætningskategorier: A, B, C, D, hvor A rummer de højest målsatte områder. Områdernes naturkvalitet er vurderet ud fra flere kriterier. Ud over det aktuelle naturindhold indgår områdets størrelse, struktur, kontinuitet, alder og historiske optegnelser samt en vurdering af potentialet for genopretning i og omkring de pågældende naturområder samt vurdering af områdets aktuelle og potentielle betydning for andre naturområder.

Målsætningen for søer, vandløb og kystvande fremgår af regionplanens recipientkvalitetsplan, indtil denne afløses af de [statslige vandplaner](#).

Strategi og indsats

Byrådet ønsker ved denne revision af kommuneplanen at overføre regionplanens naturkvalitetsplan til kommuneplanen.

Målsætning for naturarealer

Målsætningskategorierne A–D fremgår af nedenstående, som også viser hvilke parametre, der lægges vægt på ved bedømmelse af, om målsætningerne er opfyldt eller ej.

De enkelte naturområders målsætning fremgår af [kortet under retningslinjer](#). Det er primært de større naturområder, der er højt målsat, mens et stort antal mindre lokaliteter er lavere målsat. Strandengene er generelt højt målsat. De naturområder, der er registreret som omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 efter udarbejdelsen af Regionplan 2005–, er ikke målsat.

I naturkvalitetsplanen er ca. 36 % af naturarealerne i kommunen målsat til områder af international eller national betydning (A), ca. 29 % er områder af national eller regional betydning (B), ca. 12 % er områder af regional betydning (C), mens ca. 23 % er områder af regional eller lokal betydning (D).

Målsætningskategorier for moser, ferske enge, strandenge og overdrev i Svendborg Kommune

A-målsætning: Områder af international el. national betydning

Områderne skal være egnede som levested og spredningskilde for betydende bestande af naturtypernes karakteristiske dyre- og plantearter herunder for meget sjældne arter internationalt, nationalt eller regionalt set.

Miljøer/drift/påvirkning: Mulighed for de naturlige fysiske og kemiske processer og de derved skabte tilstande* med mindre, det vil skade de prioriterede naturværdier**. Kontinuitet i området tilstand enten som naturlig succession eller ekstensiv drift*** betinget af konkrete vurderinger af aktuelle og potentielle værdier.

Indsats: Områderne har højeste prioritet inden for genopretning, udbygning og pleje herunder også forureningsbegrænsende tiltag og genskabelse af naturlig hydrologi til sikring af, at målsætningerne er opfyldt.

B-målsætning: Områder af national eller regional betydning.

Områderne skal være egnede som levested og spredningskilde for naturtypernes karakteristiske dyre- og plantearter, herunder sjældne arter i Danmark og på Fyn og øer.

Miljøer/drift/påvirkning: Mulighed for de naturlige fysiske og kemiske processer og de derved skabte tilstande* med mindre, det vil skade de prioriterede naturværdier**. Kontinuitet i området tilstand enten som naturlig succession eller ekstensiv drift*** betinget af konkrete vurderinger af aktuelle og potentielle værdier.

Indsats: Områderne har meget høj prioritet inden for genopretning, udbygning og pleje herunder forureningsbegrænsende tiltag og genskabelse af naturlig hydrologi til sikring af, at målsætningerne er opfyldt.

C-målsætning: Områder af regional betydning.

Områderne skal være egnede som levested og spredningskorridor for naturtypernes karakteristiske og mere almindelige dyre- og plantearter.

Miljøer/drift/påvirkning: Mulighed for naturlige fysiske og kemiske processer på i hvert fald centrale dele af lokaliteten. Opretholdelse af ekstensiv drift på lysåbne lokaliteter uden brug af gødning og sprøjtning.

Indsats: Pleje, genopretning og udbygning søges gennemført, men normalt kun inden for rammerne af generelle tilskudsordninger hertil, eller såfremt det sker som led i større genopretningsprojekter inden for Natura 2000-netværket.

D-målsætning: Områder af regional eller lokal betydning.

Områderne skal være egnede som spredningskorridor i landskabet eller blot være levested for visse af naturtypernes almindelige dyre- og plantearter.

Miljøer/drift/påvirkning: Pleje/genopretning er normalt ikke prioriteret.

Indsats: Opretholdelse af ekstensiv drift på lysåbne lokaliteter uden brug af gødning og sprøjtning.

* Ved naturlige fysiske og kemiske processer menes bl.a. skabelse af en naturlig hydrologi og minimering af forureningspåvirkning fra gødningsstoffer og miljøfremmede stoffer.

** Visse steder forekommer truede naturtyper på gamle inddæmmede arealer, hvor genskabelse af helt naturlig hydrologi ikke er mulig.

*** Ved naturlig succession menes, at de biologiske processer foregår upåvirket. Ved ekstensiv drift forstås græsning/høslæt/stævning mv. uden brug af gødning/pesticider.

Ny naturkvalitetsplan ved næste revision af kommuneplanen

Staten har udviklet et nyt målsætningssystem, hvor § 3-områderne værdisættes og målsættes efter en femtrins skala. Systemet er udarbejdet som en harmonisering af naturregistreringsmetoden, der anvendes i de nye kommuner. Det nye system vil muliggøre analyser af naturen på tværs af kommunegrænser og på landsplan.

Svendborg Kommune har endnu ikke data til at anvende systemet. Derfor videreføres regionplanens naturkvalitetsplan for § 3-områderne i denne kommuneplan.

Svendborg Kommune vil i planperioden tilvejebringe de nødvendige data så Statens femtrins-målsætningssystemet kan danne grundlag for en ny naturkvalitetsplan i næste kommuneplan.

Retningslinjer

Lovgrundlag

Retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne er fastsat i medfør af [Planlovens § 11 a, stk. 1 nr. 13](#).

Når Statens [Natura 2000-planer](#) bliver vedtaget, kan der heri blive stillet andre krav til naturområderne inden for Natura 2000-områderne.

Naturkvalitetsmål for de enkelte naturområder fremgår af kortet, og [målsætningskategorierne er defineret under strategi og indsats](#).

- Naturområder af international eller national betydning (A)
- Naturområder af national eller regional betydning (B)
- Naturområder af regional betydning (C)
- Naturområder af regional eller lokal betydning (D)

Sikring af naturkvalitetsmål

- Med henblik på at varetage de biologiske bevaringsinteresser i det åbne land må der ikke efter plan-, miljølovgivningen eller anden relevant lovgivning meddeles tilladelser til aktiviteter, der gennem fysisk ændring eller forurening kan påvirke naturområder i et omfang, som kan hindre opfyldelsen af de fastlagte naturkvalitetsmål.

Naturforvaltning

Kommunernes opgaver inden for naturforvaltning omfatter naturpleje, naturgenopretning, naturovervågning, tilsyn med fredede arealer, fortidsminder og beskyttede naturområder, forbedring af offentlighedens adgangs- og opholdsmuligheder i naturen og formidling.

De beskyttede naturområder (moser, ferske enge, strandenge, overdrev og søer) udgør 4,3 % af arealet i Svendborg Kommune. Dette er lavt sammenlignet med resten af Fyn (6,2 %) og landet som helhed (9,3 %). Mange naturområder er små, og de ligger spredt. Svendborg Kommune rummer dog stadig meget værdifulde naturområder – især på strandengene i Øhavet, men også i moser og overdrev. Svendborg Kommune har herudover værdifulde vandløb og kystnære havområder. Hertil kommer skovene (14 % af arealet), der forvaltes af Staten.

Naturområdernes kvalitet er afgørende for, om Svendborg Kommune kan leve op til FN's beslutning om at standse tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed inden 2010 – et mål som Svendborg Byråd har forpligtet sig til at tilstræbe ved at underskrive den internationale aftale "Countdown 2010".

Naturområderne udgør et væsentligt grundlag for befolkningens rekreative muligheder, bosætning og turisme.

[De rekreative interesser i naturen og det åbne land i øvrigt beskrives i et særskilt afsnit.](#)

Mål

Det er Byrådets mål, at

- kommunens vilde plante- og dyreliv og naturtyper skal beskyttes, bevares, plejes og forbedres, og tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed skal standses inden udgangen af 2010.
- sikre rent vandmiljø for de kommende generationer.
- sikre opfyldelse af målene for de internationale naturbeskyttelsesområder og arter.
- der skabes et sammenhængende naturnetværk af naturområder og økologiske forbindelser.
- udvikling og udbygning af større naturområder skal være til gavn for natur, befolkningen og turisme. Bynær natur og rekreative områder prioriteres højt.
- befolkningen skal have gode adgangsmuligheder til forskellige naturområder, hvor det kan ske på en bæredygtig måde, så naturværdierne ikke forringes.
- formidling af naturen skal styrkes.

Målene er enslydende for følgende fem naturtemaer: [Beskyttede naturtyper og diger](#), [International naturbeskyttelse](#), [Naturnetværk](#), [Naturkvalitetsplan](#) samt Naturforvaltning.

Baggrund

Statslige interesser i natur- og vandområder

De statslige interesser i kommuneplanlægningen er samlet i [Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009, Miljøministeriet 2006](#).

Kommunerne har fået hovedansvaret for naturpleje i Danmark. Naturpleje af de [lysåbne naturtyper](#) er helt afgørende for mange arters overlevelse.

Indtil der foreligger en statslig vandplan, er Regionplanens målsætning (som er ophøjet til Landsplandirektiv) for vandløb, søer og kystvande og tilhørende retningslinjer gældende, og kommunerne skal arbejde for, at disse målsætninger opnås.

I Statens vandplaner fastsættes nye miljømål på baggrund af Miljømålsloven, hvorefter Danmark er forpligtet til generelt at opnå en god økologisk tilstand i vandområderne senest ved udgangen af 2015.

Tilbagegang i naturkvalitet

Siden 1992 har Danmarks enge, overdrev, søer, heder og moser været beskyttet af Naturbeskyttelsesloven. Det indebærer, at det er forbudt at ændre deres tilstand ved f.eks. at pløje eller tilplante en eng eller overdrev. Loven sikrer imidlertid ikke imod, at områderne af sig selv ændrer sig, sådan som det sker, når græsning eller høslæt ophører, og området gror til i buske og krat.

Der sker derfor stadig en forringelse i naturkvaliteten. En række plante- og dyrearter er gået mærkbart eller drastisk tilbage gennem de sidste årtier. Det er især planter og insekter knyttet til næringsfattige naturområder, fugle knyttet til ferske enge og strandenge og en række paddearter knyttet til strandenge og vandhuller.

Indsats nødvendig

For at sikre naturen og den biologiske mangfoldighed er det nødvendigt både at bevare og styrke de tilbageværende naturområder, at skabe større og nye naturområder og at binde de eksisterende naturområder sammen ved hjælp af økologiske forbindelser/ spredningskorridorer og her i gennem skabe et naturnetværk.

Enge og overdrev kræver pleje

Lysåbne naturtyper som overdrev, enge og nogle moser har gennem århundreder været afhængige af græssende husdyr og høslæt. I dag er antallet af græssende dyr lille, og de gamle driftsformer er ophørt mange steder. Det medfører, at områderne gror til i træer, buske og højt voksende urter. Tilgroning betyder, at de lavtvoksende, lyskrævende planter og det tilknyttede dyreliv forsvinder. Plante- og dyrelivet i de lysåbne naturtyper udgør en meget stor del af den danske mangfoldighed af arter. Naturpleje i disse naturområder er således helt afgørende for mange arters overlevelse.

Vandløb

Svendborg Kommune har bl.a. ved vandløbene Tange Å, Stokkebækken, Vejstrup Å, Hundstrup Å og Syltemade Å flotte vandløbssystemer og markante ådale.

Men mange af vandløbene i Svendborg Kommune er ikke i en god miljøtilstand. Tilstanden i vandløbene beskrives nærmere i [statens vandplaner](#). Årsagerne kan være for lidt vand, dårlige fysiske forhold og/eller tilførsel af spildevand fra ukloakerede ejendomme i det åbne land eller fra regnvandsbetingede udløb. Ved kraftige regnskyl er mange gamle spildevandsledninger for små, så der i korte perioder løber urensset spildevand direkte ud i vandløbene. De tidligere fysiske påvirkninger omfatter især en intensiv vedligeholdelse af vandløbene og forskellige former for regulering, herunder rørlægning og etablering af spærringer for dyrenes frie vandring i vandløbene.

Der er behov for forbedringer. Gode vandløb indebærer, at de fysiske forhold er varierede, at der er vand nok, at vandet er rent, og at plante- og dyrelivet er rigt og alsidigt. Hvor tilstanden er god, vil man kunne se, at det strømmende vand er klart og bunden er varieret, og at der er mange forskellige planter og dyr både i

og langs vandløbet.

I en del tilfælde kan vandløbene få et mere alsidigt plante- og dyreliv ved, at vandløbsvedligeholdelsen udføres mere skånsomt. I en række vandløb er det dog nødvendigt at gennemføre egentlige restaureringsarbejder, hvor der genskabes mere variable forhold, og hvor spærringer, som hindrer smådyrenes og fiskenes frie vandring til f.eks. gydeområder, fjernes. I de offentlige vandløb har Svendborg Kommune kendskab til i alt ni "store" spærringer og et større antal "mindre" spærringer. Hertil kommer et endnu ukendt antal i de private vandløb.

Vandløbene og ådalene er værdifulde landskabselementer, gode spredningskorridorer og dermed en meget væsentlig del af naturnetværket i kommunen.

Vandløb og ådale er desuden både direkte og indirekte værdifulde for borgernes rekreative muligheder. Vandløbene danner f.eks. grundlag for den omfattende lystfiskerturisme langs kysten, idet vandløbene er gyde- og opvækstområder for de laksefisk, der trækker de mange lystfiskere til de fynske kyster.

Lovgrundlag

Vandløbsloven (bekendtgørelse nr. 1043 af 20. oktober 2008) tilstræber at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand (overfladevand, spildevand og drænvand), og at det skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning.

Vandløbsregulativer

På baggrund af målsætningerne for vandløbene udarbejder vandløbsmyndigheden, som er kommunerne, regulativer for de offentlige vandløb. Vandløbsregulativerne indeholder bestemmelser om vandløbenes fysiske tilstand som f.eks. form og vandføringsevne samt bestemmelser om vedligeholdelse.

Form og vandføringsevne skal sikre afledning af vand samt tilgodese de natur- og miljømæssige krav. Bestemmelserne om vedligeholdelse skal sikre, at vandløbet både kan benyttes til afledning af vand, og at vedligeholdelsen udføres, således at vandløbskvaliteten svarer til den natur- og miljømæssige målsætning for vandløbet.

Kommunens afvejning mellem vandafledning og natur/miljø må ikke være til hinder for at vandløbets målsætning kan opfyldes.

Søer

Svendborg har en række større søer. For nogle af søerne er der ud over de biologiske interesser også knyttet betydelige kulturhistoriske og arkæologiske interesser som f.eks. Hvidkilde Sø og Gudme Sø. Andre søer som Ollerup Sø og Sørup Sø er omgivet af bymæssig bebyggelse og har stor lokalrekreativ værdi.

Forholdene i de større søer er dog generelt utilfredsstillende. Tilstanden i søerne beskrives nærmere i [statens vandplaner](#). Søerne har uklart vand som følge af store mængder planktonalger. Årsagen er primært tilførsel af næringsstoffer – især fra landbrugsdrift – og intern belastning. Den interne belastning skyldes, at tidligere tilførsler af næringsstoffer (især fosfor fra husspildevand) har hobet sig op i søbunden, hvorfra det kan frigives til vandet mange år efter, at tilledningen er ophørt.

En sø i god tilstand vil have klart vand og en udbredt vegetation af undervandsplanter. Sådan en sø vil give mulighed for et rigt liv af smådyr, fisk og fugle i og ved søen, og besøgende vil kunne se ned i det klare vand og evt. opleve noget af livet under vandoverfladen.

Kystvande

Svendborg Kommune ligger ud til Det Sydfynske Øhav, der er et unikt vand- og naturområde. Omkring en fjerdedel af området har en vanddybde under to meter, og på store dele af disse flader findes en tæt undervandsvegetation, hvilket gør området til et vigtigt spisekammer og overvintringsområder for vandfugle.

Vandkvaliteten i Det Sydfynske Øhav er dog negativt påvirket af næringsstoffer og miljøfremmede stoffer. Dette giver sig generelt udslag i store algeopblomstringer og intensive, ofte langvarige, iltsvind i de dybere lagdelte kystvande samt store forekomster af hurtigt voksende makroalger som søsalat og trådalger. Tilstanden i kystvandene beskrives nærmere i [statens vandplaner](#).

Det tidligere Fyns Amt vurderede i vandplanens basisanalyse, at det vil kræve en reduktion i tilførslen af næringsstoffer, en yderligere reduktion i tilførslen af miljøfarlige stoffer samt eventuelt mindskede fysiske påvirkninger at nå en god økologisk tilstand i Det Sydfynske Øhav.

Udover de vand- og naturmæssige kvaliteter, har Det Sydfynske Øhav meget stor rekreativ og turistmæssig betydning, som også skal tilgodeses.

Hidtidig og igangværende naturforvaltningsindsats i Svendborg Kommune

Naturpleje på kommunens egne arealer

Kommunerne har ifølge naturbeskyttelsesloven pligt til at pleje egne beskyttede naturarealer (§3) samt egne sten- og jorddiger og fortidsminder. Svendborg Kommune ejer ca. 70 ha beskyttede naturarealer.

Svendborg Kommune udfører naturpleje ved afgræsning på de større områder: Skansen ved Vindebyøre, på Ørkild Voldsted og på Lille Eng. Kommunen arbejder på at finde dyr til afgræsning af Galgebakken og Stenbukken, der indtil videre bliver plejet ved at vegetationen slås af. På de mindre arealer bliver vegetationen slået af.

Kommunen plejer fortidsminder ved slåning af vegetationen.

Naturpleje på privatejede arealer

Kommunerne overtog ansvaret for naturforvaltningen fra amterne ved kommunalreformen pr. 1 januar 2007 og fik derved også ansvaret for naturindholdet på private arealer. Svendborg Kommune har videreført Fyns Amts arbejde og igangsat nye projekter:

- Afgræsning af overdrev i Rødme Svinehaver/Egebjerg Bakker.
- Rydning og afgræsning af overdrev på Casanovabakkerne/Tåsinge samt offentlig adgang.
- Afgræsning af strandenge i Det Sydfynske Øhav og i Syltemade Ådal.
- Afgræsning i Sortemosen (gennemført VMPII vådområdeprojekt).
- Etableret fugletårn i Sortemosen og ved Monnet.
- Deltagelse i projekt for bevarelse af Sløruglen på Fyn.
- Forbedret vandhul til klokkefrø ved Klintholm.
- Undersøgelser af udbredelsen af bilag IV arter (hasselmus, markfirben, padde og flagermus) i dele af kommunen.
- Etablering af faunapassage i Tange Å og Elsehoved Landkanal.
- Vadløbsrestaurering i Hammesbro Bæk, Østerrenden og Skelbækken.

Her ud over indgår Svendborg Kommune i et samarbejde med Naturstyrelsen om EU-Life projekter om at sikre og forbedre overdrev (Rødme Svinehaver), strandenge og kystlaguner (Monnet på Tåsinge) og klokkefrø (Klintholm og Hjortø).

Kofærgen "Yrsa"

Svendborg Kommune sikrer og forbedrer Øhavets værdifulde strandenge i et samarbejde med Naturstyrelsen og de øvrige kommuner omkring Øhavet. Som et led heri driver kommunerne kofærgen "Yrsa", der hvert år fragter kreaturer og får til de små øer og holme i Øhavet for at græsse på strandengene og overdrevene. Husdyrene sørger for, at naturarealet ikke gror til i høje græsser og urter. Dermed sikrer husdyrene egnede levesteder for strandengens vilde planter og dyr.

Strategi og indsats

Naturforvaltningsstrategi

Byrådet ønsker, at udvikle naturen i Svendborg Kommune både ved at pleje de eksisterende naturarealer og ved at skabe nye naturområder og sammenhænge mellem de eksisterende. Gennem en fortsat aktiv indsats er målet at øge det samlede naturareal og sikre den biologiske mangfoldighed.

Byrådet ønsker, at vandløb, søer og kystvande bringes i en sund økologisk balance. Som led heri fortsættes kommunens arbejde med vandløbsrestaurering.

Byrådet ønsker, at sikre borgerne gode muligheder for oplevelser af både rekreativ og naturmæssig art. [Se nærmere herom i afsnit om rekreative interesser.](#)

Natura 2000-områderne prioriteres højt.

Byrådet vil prioritere en indsats for at sikre og genoprette naturværdierne i [de internationale naturbeskyttelsesområder \(Natura 2000-områder\)](#) højt. Statens Natura 2000-planer, der forventes vedtaget i 2011, vil danne grundlag for indsatsen i disse områder.

En helhedsorienteret indsats er nødvendig

Andelen af internationale naturområder på land er meget lille, og end ikke de arter og naturtyper, som de internationale forpligtigelser sigter mod, kan sikres tilstrækkeligt ved udelukkende at gøre en indsats for naturen i disse områder.

Det er Byrådets indstilling, at der må tænkes mere helhedsorienteret på beskyttelsen af naturværdierne. Svendborg Kommune vil derfor også arbejde for at sikre og forbedre naturen uden for Natura 2000-områderne. Denne indsats vil primært ske inden for [det udpegede naturnetværk](#) og ud fra prioriteringen i [naturkvalitetsplanen](#). Svendborg Kommune vil udarbejde en plan for naturen i hele kommunen – se nedenfor.

Sikre de værdifulde eksisterende naturområder

Svendborg Kommune vil først og fremmest sikre den biologiske mangfoldighed i den tilbageværende værdifulde natur (naturkvalitetsplanens A- og B-målsat natur). Det skal ske ved at sikre kontinuitet i driften/plejen primært i form af afgræsning og ved at nedbringe de negative påvirkninger fra omgivelserne som f.eks. afvanding og tilførsel af næringsstoffer. Det er disse områder, som har den største biologiske mangfoldighed, og der kan gå meget lang tid, før de mere specielle naturtyper med deres karakteristiske arter genetablerer/udvikler sig, hvis de først er forsvundet. Disse områder har endvidere en funktion som kilde for arter, som kan sprede sig til de nye naturområder.

For at begrænse omgivelsernes påvirkning af de mest sårbare naturtyper som f.eks. overdrev, fattigkær og klokkefrø-vandhuller og samtidig skabe mulighed for en udvidelse af naturområdet vil Svendborg Kommune søge at udlægge dyrkningsfrie bufferzoner omkring udvalgte naturområder.

Forbedre de øvrige naturområder og skabe nye

For at kunne sikre den nuværende artsrigdom, vil Svendborg Kommune også forbedre forholdene i udvalgte af de øvrige naturområder (naturkvalitetsplanens C- og D-målsatte områder) og søge at øge naturarealet samt skabe bedre spredningsmuligheder.

Et eksempel kan være, at genskabe våde enge i sammenhæng med vandløbene, så den økologiske sammenhæng mellem vandløb og de vandløbsnære arealer styrkes evt. i kombination med ændret vedligeholdelse i vandløbet.

Særlige arter

Svendborg Kommune vil ud over de beskyttede naturtyper være opmærksom på at sikre og forbedre levestederne for habitatdirektivets bilag IV-arter samt for kommunens øvrige sjældne arter.

Habitatdirektivets bilag IV-arter i Svendborg

I Svendborg kommune er registreret følgende bilag IV-dyrearter:

Hasselmus (krat i skove/hegn), marsvin (havet), markfirben (overdrev/skråninger med løst sand), stor vandsalamander (vandhuller), klokkekrø (vandhuller, enge/overdrev), spidssnudet frø (vandhuller, fersk eng), springfrø (vandhuller, skove), strandtudse (vandhuller, strandenge), grønbroget tudse (vandhuller, strandenge), og formentlig vandflagermus, sydflagermus, brunflagermus, langøret flagermus samt dværgflagermus.

Der er ikke registreret bilag IV-plantearter i Svendborg.

Andre sjældne arter af karplanter og fugle (rødlistet/gullistet/EU-fuglebeskyttelsesart), der er fundet i Svendborg Kommune:

Planter: eng-ensian (strandenge), blomstersiv (fattigkær), tangurt (strandenge), strudsvinge (skovmoser), stor gyvelkvæler (kalkskrænter), kongebregne (skovmoser), guldblomme (overdrev), hjertelæbe (fattigkær), skælrod (skov), spidshale (strandenge) og strand-loppeurt (strandenge).

Fugle: mosehornugle (strandenge), spidsand (strandenge), atlingand (ferske enge), pirol (kystskove), rørdrum (rørskove), almindelig ryle (strandenge), lille præstekrave (grusgravsområder), dværgterne (strandenge, holme), havterne (strandenge, holme), fjordterne (strandenge, holme, søer), klyde (strandenge, lagunesøer).

Invasive arter

Invasive arter er arter, der ikke er naturligt hjemmehørende i Danmark, men som ved menneskets hjælp er introduceret til landet. De invasive arter klarer sig så godt i den danske natur, at de fortrænger den naturlige danske flora. På længere sigt kan de således føre til en markant ændring i naturtyper og økosystemer og være med til at mindske biodiversiteten i naturen. Kendte eksempler på invasive arter er kæmpe bjørneklo og iberisk skovsnegl ("dræbersnegl"), men også rynket rose, japansk pileurt og canadisk gyldenris udgør et stigende problem for vores naturområder.

Svendborg Kommune har sat en kortlægning af arten kæmpe-bjørneklo i gang for at kunne vurdere, om der i nogle områder skal tages initiativ til en koordineret bekæmpelse af denne art.

Naturovervågning

Kvalificeret varetagelse af naturinteresser i planlægning, administration og indsats fordrer viden om udviklingen i naturen. Det er derfor vigtigt, at undersøge områderne med passende mellemrum.

Staten overvåger primært lokaliteter inden for Natura 2000-områderne. Svendborg Kommune vil supplere denne overvågning på særlige udvalgte lokaliteter uden for disse områder, herunder områder hvor kommunen har gennemført naturgenopretningsprojekter/naturpleje. Og Svendborg Kommune vil foretage en undersøgelse af bilag IV-arternes udbredelse.

Forundersøgelse for nationalpark i Det Sydfynske Øhav

I 2009 og 2010 gennemfører Svendborg Kommune sammen med Assens, Faaborg-Midtfyn, Langeland og Ærø Kommuner en undersøgelse af muligheden for at etablere en nationalpark i Det Sydfynske Øhav. Undersøgelsen skal blandt andet vise, om der er lokal opbakning til at etablere en nationalpark. Den skal også vise, hvor nationalparkens grænser skal være – såfremt den etableres.

Det er Miljøministeren, der i sidste ende kan udpege en nationalpark.

Svendborg Kommunes idékatalog til de statslige vandplaner

Som led i Statens arbejde med vandplanerne har kommunerne, organisationer og borgere haft mulighed for at komme med ideer til, hvordan vandmiljøet sikres en god økologisk tilstand. Svendborg Kommunes forslag er samlet i nedenstående resumé:

Indsatsområde	Forslag til indsatser

Grundvand: Begrænsning af belastningen fra sprøjtemidler og næringsstoffer fra landbruget samt udsivningen fra forurenede grunde.	<ul style="list-style-type: none"> • Drikkevandet skal sikres mod miljøfremmede stoffer ved at rejse skov over de vigtigste grundvandsmagasiner.
Vandløb: Sikre en god økologisk tilstand i vandløbene, således at de opfylder livsbetingelser for naturligt hjemmehørende dyr. Vandløbene skal ligeledes fungere som spredningskorridorer i landskabet.	<ul style="list-style-type: none"> • Brede dyrkningsfrie bræmmer langs vandløb. • Mere skånsom vedligeholdelse af vandløbene. • Fjerne spærringer. • Udlægge gydegrus og store sten. • Etablere vådområder. • Ekstensivere landbrugsdrift i dyrkningsfrie bræmmer
Søer: Reduktion af fosforudledning fra spildevand og landbruget.	<ul style="list-style-type: none"> • Brede dyrkningsfrie bræmmer langs søer og vandløb. • Etablere vådområder.
Kystområder: Reduktion af diffus kvælstofbelastning fra landbruget.	<ul style="list-style-type: none"> • Brede dyrkningsfrie bræmmer langs søer og vandløb. • Etablere vådområder.

Svendborg Kommunes indsats for at forbedre de fysiske forhold i vandløbene

Byrådet ønsker at fortsætte kommunens arbejde med at forbedre de fysiske forhold i vandløbene. Svendborg Kommune arbejder på at gøre vedligeholdelsen af de værdifulde vandløb mere skånsom for vandløbene og gennemføre forskellige forbedringer af de fysiske forhold. [Statens vandplaner](#), der forventes vedtaget i 2011, vil herefter danne grundlag for indsatsen.

Rekreative interesser integreres i naturforvaltningen

Byrådet ønsker at udbygge og sikre et bredt udbud af attraktive friluftsmuligheder i kommunen for såvel det uorganiserede som det foreningsbaserede friluftsliv, der dyrker særlige interesser i naturen.

De rekreative interesser søges varetaget som en integreret del af naturforvaltningen. Det er Byrådets holdning, at de kommende års store investeringer i renere vand og mere natur også skal give flere rekreative oplevelser og skabe mere attraktive byer tæt på naturen. [Læs mere herom i afsnittet om rekreative interesser.](#)

Bæredygtig udbygning af offentlighedens adgang til naturen

Byrådet ønsker, at friluftslivets muligheder skal styrkes på et bæredygtigt grundlag både i forhold til naturværdierne i landskabet og i forhold til lodsejerne, samt i en indbyrdes afvejning mellem forskellige typer af friluftssider, hvor disse måtte være modstridende.

Formidling af naturen

Byrådet ønsker at udbygge arbejdet med at formidle viden om naturen. Det vil bl.a. ske ved opsætning af skilte og plancher ved områderne, udgivelser af foldere og via hjemmesiden. Derudover har Svendborg Kommune i 2009 og 2010 afsat midler til at arrangere guidede ture for borgere og turister.

Frivillighed og mest natur for pengene

Naturforvaltningsarbejdet er primært baseret på frivillighed. Lodsejernes interesse i at medvirke er af stor betydning for, hvor projekter kan gennemføres.

Projekternes økonomiske omkostninger spiller også ind i prioriteringen. Svendborg Kommune vil således søge at få mest mulig natur for pengene.

Det er vigtigt, at der i naturforvaltningen er mulighed for at kunne gennemføre langsigtede og helst varige løsninger. Svendborg Kommune vil i løbet af den kommende planperiode undersøge mulighederne for at etablere en fond/pulje, med henblik på at kunne købe arealer med det formål at gennemføre vand- og Natura 2000-planerne, samt at sikre kommunens øvrige naturværdier, offentlighedens adgang samt rekreative muligheder i naturen.

Naturturisme I/S

Svendborg Kommune indgår sammen med de tre øvrige sydfynske kommuner i Naturturisme I/S. Selskabet skal videreudvikle områdets potentialer inden for kulturmiljøer og naturoplevelser til lands og til vands for at styrke bosætning og turisme.

Klimaeffekter

De lavtliggende arealer langs kysterne samt arealer i ådalene vil i særlig grad blive udsat for påvirkninger som følge af klimaændringer, der forventes de kommende årtier. Klimaændringerne forventes at øge risikoen for oversvømmelser af lavbundsarealer, øget kysterosion og en tilbagerykning af kystlinjen.

Svendborg Kommune forventer, at gennemføre en kortlægning af de sårbare landområder, der kan blive påvirket som følge af klimaændringer. Med baggrund heri vil Svendborg Kommune planlægge for, hvor kysten på sigt skal sikres af hensyn til bebyggelse og erhverv, herunder jordbrug, og hvor kysten og naturområderne skal kunne udvikle sig frit. Et vigtigt led heri er at sikre spredningsmuligheder. [Se mere om klimaændringer i afsnit om klima.](#)

Plan for naturen i Svendborg Kommune

I den kommende planperiode vil Svendborg Kommune udmønte naturpolitikken og de dele af frilufts- og sundhedspolitikken, der tager afsæt i naturen, i en "Plan for naturen i Svendborg Kommune". Planen vil indeholde en redegørelse for naturens tilstand i kommunen og en vurdering af, hvor der skal ske en aktiv indsats, der sikrer en fastholdelse, forbedring og udvidelse af naturområderne. Sikring og udbygning af offentlighedens adgang til det åbne land og kysten vil indgå i planen. Planen vil blive afpasset de aktuelle budgetter og koordineret med de handleplaner, som kommunen skal udarbejde for at sikre opfyldelsen af målene i [Statens vand- og Natura 2000-planer](#).

Retningslinjer

Lovgrundlag

Retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne er fastsat i medfør af [Planlovens § 11 a, stk. 1 nr. 13](#).

Prioritering af den aktive naturforvaltningsindsats

- En indsats med henblik på at sikre/genoprette gunstig bevaringsstatus i de internationale naturbeskyttelsesområder skal have højeste prioritet. Når Statens Natura 2000-planer er vedtaget, vil de danne grundlag for indsatsen i disse områder.
- Kommunens aktive naturforvaltningsindsats vil herudover især blive rettet mod det øvrige udpegede naturnetværk.
- Indsatsen skal bidrage til at forbedre og udbygge naturen i disse områder, og det skal gennem kommunens naturforvaltningsindsats særligt tilstræbes at realisere de naturkvalitetsmål, der fremgår af [kortet med naturkvalitetsmål](#) samt at skabe sammenhænge mellem naturarealerne.
- Naturforvaltningen kan omfatte pleje af kulturhistoriske anlæg på privatejede arealer.
- I vandløb, søer, moser, nor, havområder og andre vådområder inden for naturnetværket skal der tilstræbes miljømæssige forhold, herunder en vandkvalitet, der sikrer, at målsætningen i de statslige vand- og Natura 2000-planer nås. Disse områder bør endvidere sikres mod andre skadelige kulturpåvirkninger, herunder påvirkninger som følge af rekreative aktiviteter, indvinding af råstoffer fra havbunden osv., der kan forringe områdernes aktuelle naturmæssige værdier eller forhindre realiseringen af de i kommuneplanen og Statens Natura 2000-planer fastsatte naturkvalitetsmål og regionplanens recipientskvalitetsmål/vandplanernes miljømål.
- Dyrkede arealer udpeget som mulige naturområder skal gradvist udgå af landbrugsmæssig omdrift, f.eks. ved at arealerne overgår til vedvarende græs, eller der skal skabes naturområder, der ligger som trædesten i landskabet, og som kan sikre den nødvendige spredning af de vilde dyr og planter.
- De steder, hvor spærringer i form af veje, jernbaner eller lignende bryder væsentlige natursammenhænge, skal der på sigt skabes forbedret faunapassage.
- Udbygning af adgangen til naturen skal ske i sammenhæng med en indsats for at sikre naturværdierne.

Vandområdernes fysiske forhold

Retningslinjerne refererer til målsætningen for vandområdernes kvalitet i statens vandplaner (miljømål).

- Afvanding og opfyldning af søer og stillestående vandområder skal undgås. Der tillades normalt ikke rørlægninger af vandløb. Allerede rørlagte vandløb nedstrøms målsatte vandløbsstrækninger genåbnes, hvor det er muligt.
- For vandløb, hvis tilstand i vandplanen er målsat som mindst god økologisk tilstand, bør vedligeholdelsen foretages manuelt og i øvrigt begrænses mest muligt, således at de skadelige virkninger og forstyrrelser mindskes.
- Vedligeholdelsen af vandløb, hvis tilstand er målsat som et godt økologisk potentiale, bør normalt foretages manuelt og under hensyntagen til de miljømæssige interesser. Den skadelige virkning af vedligeholdelsen skal mindskes mest muligt. Kun hvor ganske særlige tekniske, økonomiske eller samfundsmæssige forhold taler herfor, kan dette princip fraviges.
- Eksisterende bevoksninger af træer og buske langs vandløbene bør ikke fjernes, og beskæringer af bredvegetationen bør i øvrigt begrænses mest muligt.
- Der skal, hvor det er af betydning for målsætningens opfyldelse, gennemføres de nødvendige restaureringstiltag i vandløbene.
- For alle vandløb, hvor opfyldelse af miljømålet forudsætter fysiske forbedringer, tilstræbes fauna-passage og de mest nødvendige restaureringstiltag i øvrigt at være etableret inden år 2015, jf. Miljømålsloven.
- Hvor der er etableret fysiske barrierer, der nedsætter vandskiftet, bør der sikres en forøgelse af vandudskiftningen.

Rekreative interesser

Svendborg Kommune har et stort rekreativt potentiale med en lang kyststrækning med forholdsvis lukkede og meget attraktive farvande med småøer samt større skove, natur, varierede kulturlandskaber og en spændende geologi.

Rekreative områder har betydning for bosætning og sundhed. I en analyse af bosætning på Sydfyn angiver omkring halvdelen, at nærhed til natur og grønne områder har haft afgørende betydning for deres valg af bosted.

Adgang til natur og grønne områder har også afgørende betydning for vores trivsel og sundhed bl.a. ved at forebygge stress og stressrelaterede sygdomme og give motion. Se også [afsnit om idræt, fritid og friluftsliv](#).

Forhold om rekreative stier er nærmere beskrevet i [afsnit om stier](#) under trafik og infrastruktur. Rekreative interesser knyttet til vandløb, søer og havet er beskrevet i [afsnit om anvendelse af vandområder og grundvand](#).

Mål

Det er Byrådets mål, at

- udvikling og udbygning af større naturområder skal være til gavn for natur, befolkningen og turisme. Bynær natur og rekreative områder prioriteres højt.
- befolkningen skal have gode adgangs- og opholdsmuligheder i forskellige naturområder, hvor det kan ske på en bæredygtig måde, så naturværdierne ikke forringes.
- handicappedes særlige behov skal tilgodeses på udvalgte naturlokaliteter.
- styrke formidling af naturen.

Nogle af målene for rekreative interesser er enslydende med et udsnit af målene for følgende naturtemaer: [Beskyttede naturtyper og diger](#), [International naturbeskyttelse](#), [Naturnetværk](#), [Naturkvalitetsplan](#) samt [Naturforvaltning](#).

Baggrund

Statslige interesser og krav

De statslige interesser i kommuneplanlægningen er samlet i [Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009, Miljøministeriet 2006](#).

Det er Statens mål, at integrere friluftslivet i den samlede fysiske planlægning og øge velfærd, sundhed og livskvalitet ved at forbedre mulighederne for friluftslivet.

Staten ønsker, at fremme adgangen til landskaber, naturområder og kulturmiljøer til gavn for både lokalbefolkningen og turisme, herunder den voksende oplevelsesøkonomi, uden at natur-, kultur- og landskabsinteresser tilsidesættes.

Det er også Statens mål, at der etableres nye naturområder i nærheden af byer og fritidsområder, hvor der er nem adgang for befolkningen, og at øge befolkningens viden om natur-, miljø- og kulturmiljø samt sammenhængen med sundhed og livskvalitet, blandt andet gennem formidling og naturvejledning.

Det regionale og nationale rekreative stinet skal indarbejdes i kommuneplanen.

Begrænsede udfoldelsesmuligheder

Naturen danner rammen om mange af vore friluftaktiviteter.

Gennem de seneste årtier er der nedlagt mange stier samt mark- og skoveveje i det åbne land og de tilbageværende stier er ofte usammenhængende rester, der er vanskeligt at anvende til friluftsmæssige formål. Også i de mange mellemstore og mindre skove er færdselsmulighederne ofte reelt meget begrænsede.

De begrænsede udfoldelsesmuligheder skaber visse steder et stort pres på naturen i få attraktive naturområder og skove, og der kan opstå interessekonflikter mellem forskellige typer friluftsk aktiviteter, ligesom der kan opstå interessekonflikter i forhold til private lodsejere og deres interesser af økonomisk og anden art.

Regler om adgang i det åbne land

Naturbeskyttelsesloven sikrer befolkningens ret til at færdes til fods og på cykel ad eksisterende veje og stier i det åbne land og langs stranden på visse betingelser i forhold til den private ejendomsret. I offentligt ejede skove og naturarealer har man flere muligheder for færdsel og ophold.

Til vands er der generelt fri fladefærdsel med reelt få restriktioner omkring visse fuglebeskyttelsesområder.

Regler om nedlæggelse af veje og stier med rekreativ interesse

Med ændringen af naturbeskyttelsesloven i 2004 indførtes der bestemmelser, som varetager de rekreative interesser i forbindelse med nedlæggelse af veje og stier i det åbne land. Kommunen kan nu forhindre nedlæggelse af en vej eller sti, såfremt den har væsentlig rekreativ betydning, og såfremt der ikke findes eller etableres tilfredsstillende adgangsmuligheder.

Nedenfor er givet en oversigt over de rekreative naturarealer og –stier samt opholdsarealer i Svendborg Kommune.

- Offentlig tilgængelig privat natursti
- Offentlig natursti
- Øhavssti
- Offentlig ejet naturområde
- Strandareal ejet af Svendborg Kommune
- Skov ejet af Svendborg Kommune
- Offentlig tilgængeligt privat område
- Formidlet lokalitet
- Kulturhistorie
- Cykelruter

Offentligt ejede skove og naturarealer

Svendborg Kommune ejer i dag 208 ha skove. Skovene fordeler sig på 20 arealer, hvoraf det mindste, Mire Mare skoven i Rantzausminde er på 0,5 ha og det største sammenhængende skovområde – Christiansminde, Gl. Hestehauge, Stevneskoven og Hallingskoven – udgør ca. 100 ha. Der er ingen statsskove i Svendborg Kommune.

Svendborg Kommune ejer ca. 70 ha naturarealer. De største er Skansen ved Vindebyøre, Ørkild Voldsted, Galgebakken, Lille Eng og Stenbukken. Staten ejer naturområderne Tåsinge Vejle, Thurø Rev og Bakkellundgård i Egebjerg Bakker.

Arealerne er vist på kortet.

Private arealer med offentlig adgang gennem fredning eller anden aftale

Gennem fredninger eller anden aftale er der udvidet offentlig adgang til nogle private arealer: Monnet, Syltemade Ådal, Klintholm og Casanovabakkerne.

Arealerne er vist på kortet.

Fortidsminder

Svendborg Kommune er rig på kulturhistorie. Svendborg Kommune plejer og sikrer adgang til egne fortidsminder samt til en række private fortidsminder.

Arealer og stier hertil er vist på kortet.

Svendborg Kommunes opholdsarealer ved kysten

Svendborg Kommune ejer og driver strande med gode bademuligheder ved Christiansminde, Slotshaven ved Valdemars Slot, Smørmosen på Thurø, Lundeberg Strand, Ballen Strand, Langemarken syd for Vester Skerninge, Klintholm Strand, Holmskov Strand, Øreodden, Elsehoved og ved Svendborg Lystbådehavn/Færgevej. [Kommunens indsats for gode og sikre badestrande er beskrevet i afsnit om anvendelse af vandområder og grundvand under badeinteresser.](#)

Herudover ejer og driver kommunen en række opholdsareal ved kysten som f.eks. Christiansminde, Vindebyøre, Lille Eng ved Kogtved Vandmølle, Sankt Jørgens Park ved Skt. Jørgens Kirke, skov ved Braten og strandareal ved Svendborg Lystbådehavn/Færgegården.

Svendborg Kommunes strande og opholdsarealer ved kysten er vist på kortet.

Rekreative vandrestier

85 km af den offentligt anlagte sti, Øhavsstien går gennem Svendborg Kommune fra Lundeberg i øst til Fjældebroen i vest og fra Svendborg over Tåsinge til Langeland. Herudover er der offentlig anlagte stier på Skarø og Drejø, i Syltemade Ådal og på de offentligt ejede naturarealer og skove. I forbindelse med enkelte andre naturlokaliteter er der aftale med ejerne om offentlig adgang. De rekreative vandrestier er vist på kortet.

Da størstedelen af befolkningen bor i byer, er information om færdselsmulighederne i det åbne land en forudsætning for, at de bruges. I Svendborg Kommune er følgende stier formidlet: Øhavsstien, stierne på Skarø og Drejø, stien i Syltemade Ådal, Eventyrstien ved Broholm og stierne i kommunens større skove.

Cykelruter

I Svendborg Kommune findes nationale, regionale og lokale cykelrutenet, der overalt forløber ad mindre kommuneveje. Disse er nærmere beskrevet i [afsnit om trafik og infrastruktur.](#)

- Fugleudkigssted
- Slæbested
- Blåflag strand
- Toilet
- Udsigtspunkt
- Rasteplads
- Parkeringsplads
- Områder med badeforbud
- Kommunal badebro
- Adgang til kyst
- Badeområder

Opholdsarealer

I Svendborg Kommune er en række mindre opholdsarealer: "kaffepletter", udsigtspunkter og fugleudkigstårne. Områderne er vist på kortet.

Offentlighedens adgang til kysten

I følge Planloven skal offentlighedens adgang til kysten sikres og forbedres.

Svendborg Kommune er begunstiget af en lang kystlinje, men mulighederne for at folk kan komme ud til kysten og opholde sig her, må på større strækninger betegnes som ringe. En del steder i byerne er det ligeledes vanskeligt at komme til vandet, og det er ikke alle steder muligt at færdes langs stranden.

Der er også behov for muligheder for adgang til kysten fra søsiden.

Friluftsmulighederne til søs er særdeles gode i Svendborg Kommune med lukkede og lavvandede farvande i Det Sydfynske Øhav og mere eksponerede kyster ved Storebælt. På vandet er der generelt fri færdselsmulighed med relativt få restriktioner omkring visse fuglebeskyttelsesområder. Dette giver gode betingelser for mange typer søsport. Sejlere og kajakroere har også behov for adgangsmuligheder og faciliteter på land til f.eks. hvil, gåture og overnatning.

Det Sydfynske Øhav og Storebælt er populære sejlområder for et stigende antal borgere og turister, der fra en trailer sætter mindre motorbåde i vandet fra forskellige slæbesteder. Det har øget presset på kommunens slæbesteder, hvor kapaciteten både er bestemt af tilkørselsforholdene og parkeringsarealets størrelse. Meget tyder på, at der især på Fyns østkyst og omkring Svendborg by er behov for at udvide kapaciteten af slæbesteder.

Adgang til og opholdsmuligheder ved kysten samt registrerede slæbesteder er vist på kortet.

Adgangen til kysten er en forudsætning for mange friluftsjinteresser. [Badeinteresser](#), [lystfiskeinteresser](#) og [sejlads](#) er beskrevet i særskilte afsnit.

Handicappedes adgangsmuligheder i naturen

Der er i dag ingen anlæg specielt for handicappede i forbindelse med de rekreative stier og opholdsarealer i Svendborg Kommune.

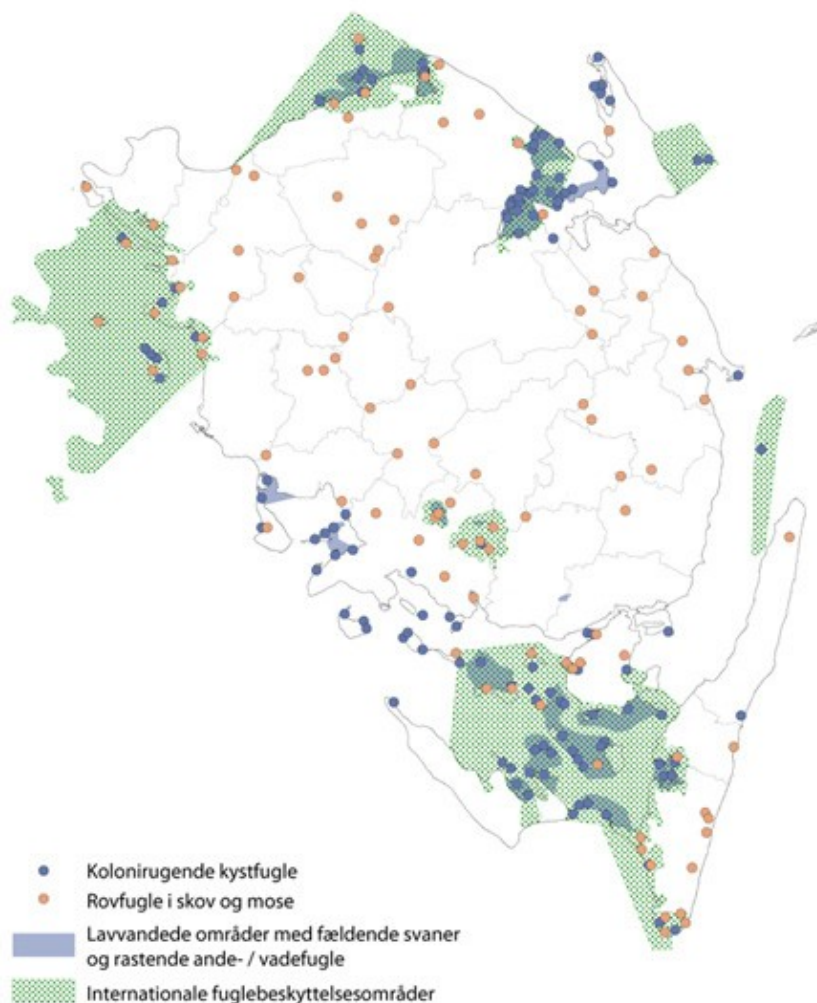
Naturen kan være sårbar over for menneskelig aktivitet

Naturen i Danmark er generelt robust over for færdsel og ophold, men nogle naturområder er sårbare over for menneskelig aktivitet. Det drejer sig især om de steder, hvor kystfuglene yngler og de steder, hvor ænder, gæs og svaner søger føde på træk eller opholder sig, når de skifter fjer og ikke kan flyve ("fælde-områder"). For en fugl repræsenterer fældeperioden den måske mest belastende tid på året. I op mod tre uger er anden, gåsen eller svanen ude af stand til at flyve og ligger ofte ude på vandet tæt ved kysten, hvor den ustandseligt er i allerhøjeste alarmberedskab og derfor særlig sårbar overfor forstyrrelser.

Mange kystfugle yngler, søger føde på træk og fælder deres fjer i Det Sydfynske Øhav. Væksten i søsport i det Sydfynske Øhav kan derfor være en trussel mod fuglelivet, hvis der ikke tages de nødvendige hensyn.

Områder, hvor fuglene er særlig sårbare overfor forstyrrelser er kortlagt i Regionplan 2005-. Kortet er gengivet nedenfor. Hen over sommeren 2009 er foretaget en ny undersøgelse af fuglelivet i Øhavet. Resultaterne herfra vil blive offentliggjort som led i Nationalparkundersøgelsen.

Øget brug af naturen kan kræve øget pleje og nogle steder udbygning af naturgrundlaget.

Klik på kortet for at lave det større.

Adgangsbegrænsninger

I Det Sydfynske Øhav er der i dag – efter reglerne i Jagtloven og Naturbeskyttelsesloven – oprettet områder med adgangsforsbud i yngletiden og steder med henstilling om at undgå færdsel i yngletiden. Svendborg Kommune har ansvaret for henstillingsområderne, som ligger på Skarø (Kalveodde) og Drejø (Mejlhoved). Staten har ansvaret for øvrige områder med adgangsforsbud (Lille Odde på Thurø Rev, Vresen, Monnet på Tåsinge, Odden, Mejlholm, Hjelmskov, Vestenden af Hjortø og Skarø Odde).

Der er jagtbegrænsninger i forskelligt omfang i zoner ud fra et kerneområde syd for Tåsinge og forbud mod brætsejlad på en del af området i Sydfynske Øhav Vildtreservat.

 [Sydfynske Øhav vildtreservat – folder.pdf](#) (425.3 KB)

Strategi og indsats

Styrkelse af de rekreative interesser i naturen

Byrådet ønsker at sikre og udbygge et bredt udbud af attraktive friluftsmuligheder i kommunen for såvel det uorganiserede som det foreningsbaserede friluftsliv. Der er både behov for rekreative friluftsmuligheder i nærheden af, hvor vi til dagligt opholder os og for større udflugtsmål til weekendture og ferie.

De rekreative interesser søges varetaget som en integreret del af naturforvaltningen. Det er Byrådets holdning, at de kommende års store investeringer i renere vand og mere natur også skal give flere rekreative oplevelser og skabe mere attraktive byer tæt på naturen. I kommuneplanens udpegede naturnetværk er derfor medtaget [mulige nye naturområder i nærheden af byerne](#).

Svendborg Kommune vil arbejde for at sikre offentlighedens eksisterende rekreative muligheder i det åbne land gennem kommunens administration af naturbeskyttelseslovens adgangsbestemmelser. Og kommunen vil arbejde for at udbygge adgangen til naturen og etablere mindre besøgsområder med forskellige former for faciliteter og muligheder for oplevelser som f.eks. ved fugleudkigstårne. Svendborg Kommune vil også udbygge de nærrekreative muligheder. Med udgangspunkt i eksisterende stier søges etableret nye stiforløb og gerne "rundture/sløjfer" i nærheden af alle større byer og landsbyer (mere end 500 indbyggere).

Herudover vil Svendborg Kommune arbejde på at udbygge Øhavsstien. Det vil i første omgang ske med en forbindelse mellem Lundeborg og Klintholm, en videreførelse af stien gennem Vejstrup Ådal ned til kysten samt en sti som binder Egebjerg Bakker sammen med Ollerup by og Øhavsstien i Vester Skerninge. Disse projekter indgår som et led i Cittaslow Handlingsplanen. I projektet Tankefuld indgår en udbygning af ridestier med forbindelse til områdets private mindre rideskoler og stalde. Se også [afsnit om stier](#).

Friluftsmuligheder for handicappede skal formidles og på udvalgte steder konkret forbedres, så handicappede gives et alsidigt udbud af oplevelser.

Ved særligt attraktive udflugtsmål sikres toiletfaciliteter og parkeringsmuligheder.

Svendborg Kommune vil i den kommende planperiode udarbejde en langsigtet [Plan for naturen i Svendborg Kommune](#). Planen vil ud over naturudvikling omhandle sikring og udbygning af offentlighedens adgang til det åbne land og kysten. Planen vil også understøtte de dele af kommunens friluftsliv- og sundhedspolitikker, der tager afsæt i naturen.

Offentlighedens adgang til kysten

Adgang til kysten tænkes sammen med stinet, opholdsarealer og muligheder for isætning af kajaker, surfere og mindre motorbåde (slæbesteder). Ved etablering/udvidelse af slæbesteder til mindre motorbåde vil lokaliteter nær robuste naturområder blive foretrukket.

Hensynet til naturinteresserne langs kysterne vil blive givet særlig opmærksomhed. Byrådet ønsker, at udbygning af adgangen til kysten skal ske på et bæredygtigt grundlag i forhold til landskabet og naturen både for at sikre naturværdierne og for at sikre grundlaget for en fortsat udvikling i naturturismen. Udbygning af adgangen til kysten vil derfor ske i sammenhæng med en indsats for at sikre naturværdierne f.eks. ved øget naturpleje og nogle steder udbygning af naturgrundlaget.

Adgangen til kysten er en forudsætning for mange friluftstinteresser. [Badeinteresser](#), [lystfiskeinteresser](#) og [sejlads](#) er beskrevet i særskilte afsnit.

Formidling af naturen

Byrådet ønsker at udbygge arbejdet med at formidle viden om naturen. Det vil bl.a. ske ved opsætning af skilte og plancher ved områderne, udgivelser af foldere og via hjemmesiden. Derudover har Svendborg Kommune i 2009 og 2010 afsat midler til at arrangere guidede ture for borgere og turister.

Retningslinjer

Lovgrundlag

Retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne og befolkningens adgang til kysten er fastsat i medfør af [Planlovens § 11 a, stk. 1 nr. 13 og 18](#).

Administration af naturbeskyttelseslovens adgangsbestemmelser

- Offentlighedens eksisterende rekreative muligheder i det åbne land skal søges bevaret i forbindelse med kommunens administration af naturbeskyttelseslovens adgangsbestemmelser.

Udbygning af offentlighedens adgang i det åbne land

- De rekreative interesser skal varetages som en integreret del af naturforvaltningen.
- Handicappede skal tilgodeses med et alsidigt udbud af muligheder for oplevelser i naturen.

Offentlighedens adgang til kysten

- Planlægning og administration inden for kystnærhedszonen skal sikre, at offentlighedens adgang til og langs kysten opretholdes og forbedres. Det skal ske på et landskabeligt og naturmæssigt bæredygtigt grundlag og om nødvendigt i sammenhæng med en indsats for at forbedre og udbygge naturområderne.
- En udbygning af det maritime friluftsliv i Det Sydfynske Øhav kan samtidig forde yderligere regulering af adgangen i visse sårbare naturområder.

Lavbundsarealer og vådområder

Lavbundsarealer er typisk tidligere enge, moser og søer, der er blevet afvandet og opdyrket. De udgør et vigtigt potentiale for udvikling af værdifulde naturområder, ved genskabelse af naturlige vandforhold.

Nogle lavbundsarealer vil kunne omsætte/tilbageholde store mængder kvælstof fra drænvand og/eller vandløbsvand og vil således kunne være med til at forbedre vandmiljøet i søer og kystvande.

Kommuneplanen skal udpege og indeholde retningslinjer for lavbundsarealer, der kan genoprettes som vådområder til kvælstoffjernelse. Områderne kaldes potentielle vådområder.

De udpegede potentielle vådområder er udgangspunkt for projekter i medfør af Vandmiljøplan III og for de kommende projekter i medfør af de [statslige vandplaner og kommunale handleplaner](#).

Andre lavbundsarealer til naturudvikling kan udpeges.

Lovgivning

Udpegning og administration af potentielle vådområder skal ske i overensstemmelse med: "Cirkulære nr. 132 af 15. juli 1998 om regionplanlægning og landzoneadministration for lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder" samt "Vejledning om regionplanlægning og landzoneadministration for lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder".

Øvrige lavbundsarealer, der udpeges efter Planloven, er ikke omfattet af cirkulæret.

I følge vandløbslovens § 46a skal miljøministeren give tilladelse til ændring eller omlægning af udpumpningsanlæg, der har til formål yderligere at sænke grundvandsstanden i lavbundsområder i landzone og sommerhusområder.

Mål

Det er Byrådets mål, at

- genskabe vådområder til gavn for vandmiljøet og naturen.

Baggrund

Statslige interesser og krav

De statslige interesser i kommuneplanlægningen er samlet i [Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009, Miljøministeriet 2006](#).

Det er Statens mål, at der som del af Vandmiljøplan II og III på landsplan genoprettes 8.800 ha vådområder med en samlet kvælstoffjernelse på 2.350 tons og ca. 4.000 ha vådområder med en samlet kvælstoffjernelse på ca. 400 tons.

Mulighederne for at opfylde de gældende recipientmålsætninger i regionplanerne og de kommende vandplaner må ikke forringes.

Udpegning af potentielle vådområder og de tilhørende retningslinjer i regionplanerne 2005 skal som hovedregel opretholdes, indtil målet med genopretning af ca. 4.000 ha vådområder under Vandmiljøplan III, der løber fra 2005 til 2015, er nået.

Der skal endvidere tages højde for det forventelige behov, der vil blive i forbindelse med realisering af statens vandplaner efter Miljømålsloven.

For at sikre, at potentielle vådområder på et tidspunkt kan genoprettes, skal de friholdes for veje, bebyggelser og andre anlæg.

For de lavbundsarealer, der ikke er udpegede som potentielle vådområder, anbefaler staten, at retningslinjerne sikrer, at anlæg og byggeri så vidt muligt undgås for at sikre, at der kan genskabes de oprindelige naturtyper på arealerne.

Vådområder fjerner kvælstof

Kystvandene og søerne i Svendborg Kommune opfylder ikke målsætningerne for vandkvaliteten, bl.a. som følge af for store næringsstoffilførsler fra landbrugsproduktionen.

Genopretning af vådområder vil kunne medvirke til, at kvalitetsmålene for vandmiljøet kan opfyldes.

I vådområdernes iltfrie jord fjerner jordens bakterier kvælstof fra tilledt drænvand eller vandløbsvand, ved at omdanne det opløste næringsstof nitrat til frit kvælstof, der i forvejen udgør størstedelen af atmosfæren.

Vådområdernes naturindhold

Ved genopretning af vådområder genskabes naturtyper som moser, sumpskove, rørskove, lavvandede søer, naturlige vandløb og våde bredarealer.

Genskabte vådområder vil således være med til at skabe nye levesteder for dyr og planter, økologiske forbindelser og nye rekreative muligheder.

Områder, der gennemstrømmes af næringsrigt vand nær overfladen, er højproduktive og kan blive domineret af almindelige hurtigtvoksende arter. For artsrige værdifulde naturområder og områder med stort potentiale for at udvikle sig til værdifuld natur kan konsekvensen af at tillede næringsrigt vand derfor være negativ for naturværdierne.

Lavbundsarealer og klimaændringer

En anden grund til at have øje for lavbundsarealerne er, at de i særlig grad kan blive udsat for oversvømmelser i fremtiden som følge af de forventede klimaændringer. [Læs mere herom i afsnit om klima](#). Bebyggelser og andre anlæg vil her ikke være fremtidssikrede.

Lavbundsarealerne kan også blive væsentlige elementer i bestræbelserne på at imødegå konsekvenserne af klimaforandringer. Lavbundsarealerne vil kunne fungere som reservoir for overfladevand i tilfælde af kraftige nedbørshændelser, som forventes at blive hyppigere fremover. Herved vil risikoen for oversvømmelse andre steder blive mindre.

Gennemførte vådområdeprojekter

I Svendborg Kommune er gennemført vådområdeprojekter under Vandmiljøplan II ved:

- Karlsmosen (heraf 7 ha i Svendborg Kommune)
- Arealer ved Hundstrup Å (heraf 22 ha i Svendborg Kommune)
- Sortemosen (145 ha)
- Areal ved Valdemars Slot (19 ha)

Kort over gennemførte vådområdeprojekter.

Strategi og indsats

Byrådet vil prioritere etablering af vådområder højt som virkemiddel til at sikre den målsatte vandkvalitet i havet.

Regionplanens udpegning af potentielle vådområder videreføres. Udpegede arealer, hvor der er genskabt vådområder, tages ud (510 ha) og erstattes med et tilsvarende areal nye. Der medtages også mindre arealer.

Svendborg Kommune udpeger også lavbundsarealer til naturudvikling og i relation til fremtidens forventede klimænderinger.

Hvor lodsejerne er interesserede, vil Svendborg Kommune arbejde for, at de genoprettede vådområder/naturområder kan blive formidlet til borgere og turister gennem etablering af stier, udsigtssteder mv. og information.

Retningslinjer

Lovgrundlag

Retningslinjer for lavbundsarealer, der kan genoprettes som vådområder (potentielle vådområder) er fastsat i medfør af [Planlovens § 11 a, stk. 1 nr. 12](#) og cirkulære nr. 132 af 15. juli 1998 om regionplanlægning og landzoneadministration for lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder.

Lavbundsarealer og potentielle vådområder er vist på kortet.

Udpegede potentielle vådområder

- De udpegede potentielle vådområder udgør grundlaget for iværksættelse af projekter for genskabelse af vådområder i medfør af Vandmiljøplan III/Grøn Vækst samt de statslige vandplaner og kommunale handleplaner i medfør af Miljømålsloven.
- Ved konkrete projekter skal der foretages en samlet afvejning i forhold til andre hensyn, så som hensyn til skove, eksisterende anlæg og arealer med væsentlige naturhistoriske og kulturhistoriske interesser i områderne.
- Inden for internationale naturbeskyttelsesområder kan projekter kun gennemføres, såfremt projektet ikke vurderes at indebære forringelse, eller hindrer genoprettelse af områdets naturtyper eller af levestederne for de arter, som området er udpeget for. Projekter må heller ikke indebære forstyrrelser med betydelige konsekvenser for de pågældende arter.
- Inden for de udpegede potentielle vådområder kan der ikke meddeles tilladelse efter Planlovens § 35 til forhold, som kan forhindre, at det naturlige vandstandsniveau kan genskabes.

Udpegede lavbundsarealer

- Lavbundsarealer, der ikke er udpeget som potentielle vådområder, og som ligger inden for naturnetværket, skal som udgangspunkt friholdes for byggeri og anlæg, der kan forringe muligheden for at genskabe værdifulde naturområder.
- Nye anlæg, herunder tekniske anlæg, veje m.v., der nødvendigvis skal placeres på lavbundsarealer, skal udformes, så muligheden for naturgenopretning med genskabelse af det naturlige vandstandsniveau på lavbundsarealet i øvrigt ikke går tabt.
- Der kan ikke foretages hævning af terrænet inden for sø-, å- og strandbeskyttelseslinjerne.
- Planlægningsmuligheder, som i øvrigt fremgår af den gældende kommuneplan, kan dog realiseres.